

БЕЛАРУС —
«ЗАВАЁЎНІК»
АЛЯСКІ

10-11

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

ЗВЯЗДА

1 КАСТРЫЧНИКА 2024 г. АЎТОРАК № 191 (30325)

МАЛЕНЬКІ ГОРАД
З ВЯЛІКАЙ ГІСТОРЫЯЙ
12

ЦЫТАТА ДНЯ

Марына АРЦЁМЕНКА,
намеснік міністра працы
і сацыяльнай абароны:

«Фізічная актыўнасць з'яўляецца асновай доўгажыцця. Так, паводле звестак Белстата, кожны трэці ва ўзросце, старэйшым за 65 гадоў, займаецца тым ці іншым відам фізічнай актыўнасці. Дзяржава стараецца, каб у кожнага была магчымасць займацца тым ці іншым відам спорту. Так, для грамадзян старэйшага ўзросту на ўсёй краіне дзейнічае 200 спартыўных гурткоў на базе тэрытарыяльных цэнтраў сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва».

ЗАЛАТЫ «СЯРЭБРАНЫ» ЎЗРОСТ

Жыхары сталіцы Мікалай і Наталля КОНЮХІ разам без малаго сорак гадоў. Пабудавалі свой утульны дом, выгадавалі сына і дачку. Сужэнцы ўжо доволі даўно на пенсіі, але працягваюць працаваць: муж — у абласным супрацтуберкулёзным дыспансэры, жонка — на прадпрыемстве

«Мінсктранс». Яны вядуць здаровы лад жыцця і перакананы, што пасля шасцідзесяці пяці жывіць калі і не пачынаецца, дык дакладна не заканчваецца.

Фота Віктара ІВАНЧЫКАВА.

КОРАТКА

• ААТ «Гомельбудматэрыялы» павялічыла аб'ём вытворчасці на 28,3 працэнта.

• «Белавія» прадаўжае чартарныя рэйсы Гомель — Анталія да 3 лістапада.

• У Мінску плануецца вакцинацыя ад грыпу каля 420 тысяч чалавек.

• За шэсць гадоў рынак інтэрнэт-гандлю ў Беларусі вырас амаль у два разы.

• Прэферэнцыі свабоднай эканамічнай зоны (СЭЗ) «Віцебск» дазволілі прыцягнуць \$1,2 млрд, у тым ліку інвестыцый у асноўны капітал \$900 млн.

• За мінулы тыдзень у Беларусь у бязвізавым парадку заехалі 4149 чалавек з 38 еўрапейскіх дзяржаў.

Чжан ВЭНЬЧУАНЬ: Жалезнае братэрства

«КІТАЙСКА-БЕЛАРУСКАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА — УЗОР МІЖНАРОДНЫХ АДНОСІН НОВАГА ТЫПУ»

75 гадоў таму — 1 кастрычніка 1949-га — падчас мітыngu на плошчы Цяньаньмэнь у Пекіне старшыня Савета Цэнтральнага народнага ўрада Маа Цзэдун аб'явіў аб утварэнні Кітайскай Народнай Рэспублікі. На наступны дзень Савецкі Саюз першым прызнаў КНР і неўзабаве заключыў з ёй Дагавор аб сяброўстве, саюзе і ўзаемнай дапамозе. 2 снежня таго ж года цэнтральны народны ўрад Кітая выдаў рэзалюцыю, якая абвясціла 1 кастрычніка нацыянальным святам. За гэтыя 75 гадоў была створана найноўшая гісторыя Паднябеснай, разгорталіся грандыёзныя пераўтварэнні, якія назвалі «кітайскім чудам». У выніку КНР стала безумоўным сусветным лідарам, шмат у чым задаючы тон сусветнай эканоміцы і палітыцы. Дынамічна развіваецца беларуска-кітайскае супрацоўніцтва, якое дасягнула беспрэцэдэнтнага ўзроўню ўспяхоўнасці і ўсебаковага стратэгічнага партнёрства. У чым асаблівасці кітайскай мадэрнізацыі, якія перспектывы ўзаемадзеяння Кітая і Беларусі, «Звяздзе» расказаў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Чжан Вэньчуань.

Нерухомасць

АРЭНДУ ПА ВОСЕНІ ЛІЧАЦЬ

Цэны на ліквіднае жыллё ў сталіцы выраслі на 5 працэнтаў

Ужо традыцыйна з пачаткам восені ў Мінску назіраўся рэкордны попыт на арэнду кватэр. Гэта прыводзіць да павелічэння цэн і павышэння канкурэнцыі на рынку жылля. Цікава, колькі кватэр у арэнду прапаноўвалася ў жніўні (ды і за палову верасня) і якія цэны вызначалі ўласнікі ў аб'явах?

Дарэчы, рыэлтары, вымераўшы попыт на арэнднае жыллё, выявілі, што гэтай восенню студэнты практычна не аказваюць ціску на рынак. Гэтая катэгорыя найменькаў колькаска скарацілася. Справа ў тым, што, паводле ацэнак экспертаў, у апошнія тры гады колькаска запытаў на жыллё з боку студэнтаў зніжаецца. Была пабудавана дастатковая колькаска інтэрнатаў, напрыклад, у сталічнай Студэнцкай вёсцы. Ёсць, праўда, пэўная колькаска маладых людзей, якія прыватнаму жыллю аддаюць перавагу перад грамадскім. Але гэта хутчэй выключэнне, чым правіла.

ISSN 1990 — 763X

9 771990 763008

СТАР. 4-5

СТАР. 7

З ПЕРШЫХ
ВУСНАЎ

«СУПРАЦОЎНІЦТВА БЕЛАРУСІ І ЯКУЦІ НЕ ПАВІННА АБМЯЖОЎВАЦА ТОЛЬКІ ЭКАНОМІКАЙ»

Прэзідэнт правёў рабочую сустрэчу з кіраўніком Рэспублікі Саха

Гэты рэгіён — адзін з найбольш актыўных у Расійскай Федэрацыі ў плане развіцця: будуюцца абагачальныя фабрыкі, падземныя руднікі, ажыццяўляецца асваенне радовішчаў карысных выкапняў. У гэтых кірунках і не толькі Беларусі ёсць што прапанаваць Якуціі. Сферы ўзаемнай цікавасці канкрэтна завуаў Аляксандр Лукашэнка.

На пачатку сустрэчы кіраўнік дзяржавы адзначыў, што рады прымаць у Беларусі дэлегацыю, якая ўяўляе вялікую цікавасць для нашай краіны. «І зямля ў вас такая незвычайная, рамантычная, і для мяне ў тым ліку, хоць я вельмі добра ведаю Расію, — заўважыў ён. — Велізарныя абшары, найбагацейшыя прыродныя рэсурсы і, галоўнае, людзі ў вас вельмі мужныя, працавітныя. Чымсьці падобныя мы з вамі — беларусы і жыхары гэтага цудоўнага краю. Асабліва ў мэтанакіраванасці мы падобныя адзін на аднаго».

«КАЛІ НЕШТА ТРАПІЛА ПАД ЗАБОРОНУ — КУПЛЯЙЦЕ БЕЛАРУСКАЕ»

Па словах Прэзідэнта, сферы ўзаемных інтарэсаў Беларусі і Якуціі могуць быць вельмі разнастайныя. «А сёння яны яшчэ прадыхтаваны і пэўным ціскам на нас з вамі, — удакладніў ён. — Я маю на ўвазе заходнія фашысцкія санкцыі. Як і кажу кожнаму расійскаму губернатару: калі нешта трапіла пад забарону — купляйце беларускае. Мы, напэўна, на шмат працэнтаў зможам замясціць вам заходнія тавары».

Кіраўнік дзяржавы праінфармаваны, што рэгіён мае патрэбу ў замене імпортнай тэхнікі для горназдабыўных прадпрыемстваў, такая вырабляецца ў Беларусі. «Маштабныя інвестыцыйныя праекты ў гэтай галіне дазваляюць нарасціць пастаўкі ў некалькі разоў, — канкрэтна завуаў беларускі лідар. — Знакамітыя кар’ерныя самазвалы БелАЗ дапамогуць перавыканаць усе планы Якуціі па павелічэнні здабычы карысных выкапняў. Нашы велікагрузы зарэкамендавалі сябе выдатна ў рэгіёнах Расійскай Федэрацыі».

Акрамя таго, у нашай краіне ажыццяўляецца вытворчасць і горназдабыўнага абсталявання,

што таксама ўяўляе цікавасць для Якуціі. «Прадпрыемства «Ніва-холдын» з Салігорска, радзімы беларускага калію, — не проста выдатная альтэрнатыва заходнім узорам, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка. — Мы ўлічваем спецыфіку працы, патрабаванні любога капункі. Таму мы працуем комплексна. Пры вашым жаданні і гатоўнасці зрабіць стаўку на нашы машыны і абсталяванне Беларусь зможам арганізаваць у Якуціі і мультыбрандавы сэрвісны цэнтр гэтага».

Кіраўнік дзяржавы звярнуў увагу на тое, што рэгіён актыўна развіваецца. «Ідзе будаўніцтва абагачальных фабрык, падземных руднікоў, асваенне радовішчаў карысных выкапняў, — канстатаваў ён. — Аднаведна, патрэбны працоўныя рукі. А людзі, прыязджаючы на працу, хочуць жыць у нармальных, камфортных умовах, асабліва ў вашым суровым краі».

Прэзідэнт лічыць правільным, што ў Якуцію і Нерунгры будуюцца новыя сучасныя мікраараёны. «Мы, развіваючы вялікія вытворчасці, робім гэта ж, — павадамі беларускі лідар. — У нас выдатны будаўнічы і высокія стандарты гарадской інфраструктуры. Беларускія праектныя арганізацыі ды і будаўнічыя арганізацыі гатовы з вамі працаваць».

У тэму

У размове з журналістамі кіраўнік Рэспублікі Саха адзначыў, што для Якуціі развіццё адносін з Беларуссю вельмі важнае. Ён нагадаў, што гэтае супрацоўніцтва наладжана яшчэ з савецкіх часоў. «Сёння для нас вельмі важныя кірункі, звязаныя з пастаўкамі з Беларусі тэхнікі, у першую чаргу для нашай прамысловасці, — канкрэтна завуаў ён. — У нас сёння ў Якуціі працуе каля 1,5 тысячы велікагрузных аўтамабіляў «БелАЗ». Мы бачым вельмі добрую работу трактарнай тэхнікі МТЗ «Беларус» (у нас іх звыш сямі тысяч)».

Важнымі кірункамі ўзаемадзеяння кіраўнік рэгіёна бачыць пастаўку ў Якуцію дарожнай тэхнікі, сельскагаспадарчай прадукцыі з Беларусі. Кажучы аб гуманітарным супрацоўніцтве, Айсэн Нікалаеў выказаў гэтачаснае беларускае боку за тое, што наша каманда сёлета ўпершыню прыняла ўдзел у міжнародных гульнях «Дзеці Азіі», якія праводзіцца ў Якуціі. «Зборная Беларусі заняла трэцяе агульнакаманднае месца ў вельмі ўпартай барацьбе, — заўважыў ён. — Мы ўпэўнены, што і далей гэтае супрацоўніцтва і ў спорце, і ў іншых відах творчых, індустрыі будзе працягвацца».

Кіраўнік расійскага рэгіёна прызнаўся, што ў Беларусі яго здзівіла чысціня. Многія гады ён кіраваў

у праграме дзелавых колаў Рэспублікі Саха — наведванне го-мельскага вытворчага аб’яднання «Крыштал». Па словах кіраўніка дзяржавы, гэтае ўнікальнае прадпрыемства ажыццяўляе аграрную брыльянтаў рознага памеру. «Мы больш інтэнсіўна пачалі супрацоўнічаць з вашымі прадпрыемствамі, — адзначыў ён. — Упэўнены, што пасля вашага візіту гэтае актыўнасць павялічыцца».

Перспектывнай тэмай супрацоўніцтва, па меркаванні Аляксандра Лукашэнка, якую ён лічыць неабходным прапрацаваць, можа стаць арганізацыя прамых паставак беларускіх харчовых тавараў з выкарыстаннем кантэйнерных перавозак. «Калі гатовы прадставіць пералік прадукцыі, якая вас цікавіць, мы зможам вельмі хутка нарасціць пастаўкі», — запэўніў беларускі лідар.

«АДЛЕГЛАСЦЬ — НЕ ПЕРАШКОДА»

Па словах Прэзідэнта, супрацоўніцтва Беларусі і Якуціі не павінна абмяжоўвацца толькі эканомікай. Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу на гуманітарнае супрацоўніцтва, якое найперш датычыцца спартыўных спаборніцтваў. «Я часта назіраю, вашы жыхары вельмі любяць спорт, — канстатаваў кіраўнік

дзяржавы. — Ён спецыфічны, своеасаблівы, уласцівы вашаму народу. Але вы ўжо асвоілі і ўсе так званыя цывілізаваныя віды спорту, якія развіваюцца ў Еўропе і ў Амерыцы, у Азіі. Таму ў нас вельмі шмат відаў спорту, дзе мы можам з вамі спаборнічаць. Але калі вы нас навучыце і сваім відам, спецыфічным, мы будзем вам вельмі ўдзячныя».

Прэзідэнт нагадаў, што беларускія спартсмены ўдзельнічалі і будуць удзельнічаць у міжнародных гульнях «Дзеці Азіі», якія праходзяць у Якуціі. «І вашы хлопцы і дзяўчаты з рэгіёнаў былі прадстаўлены вельмі прыстойна», — заўважыў ён. Адзначыў Прэзідэнт і важнасць культурнага супрацоўніцтва.

На заканчэнні Аляксандр Лукашэнка выказаў удзячнасць Айсэну Нікалаеў за цікавасць да нашай краіны, гатоўнасць працаваць з Беларуссю, нягледзячы на значную адлегласць. «Сёння адлегласць — не перашкода ў нашым свеце, — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. — Усё, аб чым мы сёння дамовімся, гарантуем, будзе выканана дакладна і ў тэрмін па ўсіх кірунках».

Па словах Прэзідэнта, нягледзячы на адлегласць, Якуція з’яўляецца вельмі блізкай зямлёй для Беларусі. «Любы расійскі рэгіён для нас — вельмі блізкія

людзі, — дапоўніў ён. — Мы з Саліхаман, Уладзіславам актыўна супрацоўнічаем. Ну а вы, лічыце, на паўшляху. Так што не так ужо і далёка вы ад нас знаходзіцеся».

«МЫ ВЕЛЬМІ ВЫСОКА ЦЭНІМ МАГЧЫМАСЦЬ РАЗВІЦЦА СУПРАЦОЎНІЦТВА»

У сваю чаргу кіраўнік Рэспублікі Саха (Якуціі) адзначыў, што ў братаўскай Беларусі знаходзіцца ў першы раз і для яго вялікі гонар асабіста сустрэцца з нашым Прэзідэнтам. «Мы вельмі высока цэнім магчымасць развіцця супрацоўніцтва з Беларуссю ў рамках развіцця саюзніцкіх адносін паміж нашымі краінамі, — падкрэсліў ён. — Я хацеў бы шчыра падзякаваць вам за вашу працу, за пастаянную ўвагу да пытанняў развіцця міжрэгіянальнага супрацоўніцтва».

Айсэн Нікалаеў некалькі слоў сказаў аб Якуціі, дзе ў міры і згодзе жывуць прадстаўнікі 135 народаў і нацыянальнасцяў. Аляксандр Лукашэнка заўважыў, што пра Якуцію расказаць немагчыма. Па словах беларускага лідара, яе абавязкова трэба ўбачыць.

У гэтай сувязі кіраўнік расійскага рэгіёна нагадаў прымаўку: калі хочаш палюбіць Якуцію — прыязджай летам, а калі хочаш яе зразумець — прыязджай зімой. Па словах Айсэна Нікалаева, плошча Якуціі ідэнтычная тэрыторыі Егіпта. «У нас тры часавыя паясы, 10 % некранутай прыроды ўсяго свету, — расказаў ён. — Усяму свету яна вядома сваёй прыродай і сваімі тэмпературамі. Зімой у нас мінус 71 (максімум), летам — плюс 40».

Кіраўнік Якуціі пагаджаецца з Прэзідэнтам Беларусі, што заходнія санкцыі зрабілі дзве краіны мацнейшымі. «Мы, наадварот, сталі развівацца хутчэй, — падкрэсліў ён. — Мы апошнія чатыры гады расцём тэмпамі каля 7-8 % у год. Гэта адзін з рэгіёнаў Расіі, які хутка расце. Мы займаем першае месца ў свеце па здабычы алмазаў, другое месца ў Расіі — па здабычы золата, трэцяе месца — па вугалі. Па нафце і газе мы займаем пятае месца. Рэалізуем найбуйнейшыя інвестыцыйныя праекты».

Вераніка КАНЮТА.

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

Германія губляе прывабнасць для вядзення бізнесу з-за эканамічных умоў

Эканамічныя ўмовы ў Германіі робяць прадпрыемліваю дзейнасць у краіне ўсё больш непрывабнай. Аб гэтым заявіў прэзідэнт гандлёва-прамысловай палаты ФРГ Пётэр Адрыян, паведамліла ТАСС. Многія нямецкія кампаніі вельмі занепакоеныя сітуацыяй, якая склалася. «Усё часцей назіраюцца перамяшчэння вытворчасцяў і закрыццё прадпрыемстваў, інвестыцый скарачаюцца, — адзначыў Пётэр Адрыян агентству DPA. — Замест росту мы перажываем стагнацыю». Кіраўнік гандлёва-прамысловай палаты ФРГ падкрэсліў, што палітыкі павінны вярнуць эканоміку на першае месца ў спісе прывілетэў. Раней мюнхенскі Інстытут эканамічных даследаванняў Ifo паведамляў, што эканоміка ФРГ сутыкаецца з ціскам, а індэкс дзелавога клімату ў краіне падае чацвёрты месяц запар.

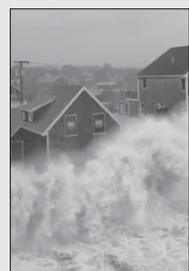
Бразільскія індзейцы паскардзіліся ААН на выпадкі гвалту з боку вайскоўцаў і фермераў

Індзейскае насельніцтва Бразіліі стала падвяргацца гвалту з боку мясцовых фермераў і атрадаў ваеннай паліцыі. Аб гэтым заявіла дэлегацыя карэнных народаў краіны на 57-й сесіі Савета ААН па правах чалавека, паведамліла ТАСС. Адзначаецца, што напады адбываюцца з-за дзеяння ў краіне закона, прынятага летась. Згодна з гэтым дакументам, землямі, традыцыйна заселенымі карэннымі народамі Бразіліі, лічацца толькі тыя, якія індзейцы займалі на момант прыняцця ў краіне новай канстытуцыі ў 1988 годзе. Прэзідэнт рэспублікі Луіс Інасіу Лула да Сілва наклаў вета на тыя часткі, якія датычыліся часовых рамак дэмаркацыі зямель і палажэння, па якім «пашырэнне ўжо размежаваных зямель карэнных народаў забаронена». Аднак у снежні мінулага года парламент пераадолеў вета прэзідэнта.

Шкода ад урагану «Хелен» у ЗША ацэньваецца ў больш за \$100 млрд

Ураган «Хелен», які абрынуўся на ЗША, прынёс праліўныя дажджы, заталіў гарады, выклікаўшы паводкі і апоўзні, паведамліла «Бі-бі-сі». У шасці амерыканскіх штатах, у тым ліку ў Фларыдзе і Джорджыі, абвешчана надзвычайнае становішча на федэральным узроўні. Польш тых, хто выжыў, працягваецца. Па ўсёй краіне загінула больш за 100 чалавек з таго часу, як ураган абрынуўся на Фларыду 26 верасня, а пасля перамясціўся на іншыя штаты. Чакаецца, што колькасць загінулых будзе ўзрастаць па меры таго, як ратавальнікі будуць дабрацца да новых раёнаў. «У нас біблейскія разбурэнні. Гэта самае значнае стыхійнае бедства, якое хто-небудзь з нас калі-небудзь бачыў», — сказаў Раян Коул, супрацоўнік на надзвычайных сітуацыях у аэраўне, дзе знаходзіцца горны горад Эшвіл у Паўночнай Караліне.

Парламенцкі дзённік

Наталля КАЧАНАВА:

«Судзімасць — гэта не канчатковы прысуд»

Старшыня Савета Рэспублікі ўзяла ўдзел у рабоце пасяджэння Наваполацкага гарадскога выканаўчага камітэта на тэму «Аб стане рэцыдыўнай злачыннасці, мерах, якія прымаюцца суб'ектамі прафілактыкі па бытавым і працоўным уладкаванні асоб, якія стаяць на ўліку ў крмінальна-выканаўчай інспекцыі».

Фота БелТА.

Наталля Качанова нацэліла ўдзельнікаў пасяджэння Наваполацкага гарвыканкама на максімальна рэзультатыўную работу: трэба зрабіць так, каб колькасць злачынстваў раней асуджанымі людзьмі і асобамі, якія вярнуліся ў грамадства, знізілася, а людзі, якія сёння патрэбны ў эканоміцы, прыйшлі і працавалі.

Спікер вынесла на абмеркаванне ўдзельніку пасяджэння шэраг пытанняў: наколькі такая мера, як прымушовае лячэнне, эфектыўная, якія яшчэ меры трэба прымаць, каб мінімізаваць рэцыдыўныя злачынствы, якія арганізацыі можна прывесці ў прыклад, дзе наладжана эфектыўная работа з людзьмі, якія былі асуджаны і вярнуліся ў грамадства. «Акрамя таго, наколькі актыўна задзейнічаны ў вырашэнні гэтых пытанняў грамадскія арганізацыі, — адзначыла Наталля Качанова. — «Белая Русь», БСЖ, БРСМ і шэраг іншых арганізацый, якія павінны быць паглыблены ў вырашэнне гэтай праблемы. Ніколі ніводная міліцыя, ніводная ўстанова аховы здароўя паасобку гэтае пытанне не вырашаць. Толькі ўсе разам, комплексным падыходам».

Паводле слоў Старшыні Савета Рэспублікі, гэтыя пытанні таксама неадраозна абмяркоўваліся ў ходзе выязных пасяджэнняў Прэзідыума Савета Рэспублікі. «Лепш сёння прымаць прэзэнтывныя меры, якія не дазваляць чалавеку трапіць у ЛПП. У рабоце з людзьмі, якія былі судзімыя, вызваліся і вярнуліся ў грамадства, павінен быць індывідуальны падыход. Неабходна больш працаваць з кіраўнікамі прадпрыемстваў, яны павінны займацца гэтымі пытаннямі, трымаць у полі зроку такіх людзей. Гэта не толькі работа праваахоўных органаў. Гэта сумесная работа кіраўнікоў прадпрыемстваў і суб'ектаў прафілактыкі», — дапоўніла Наталля Качанова.

Судзімасць — не канчатковы прысуд, трэба дапамагчы чалавеку сацыяльна адаптавацца, падкрэсліла Старшыня Савета Рэспублікі. «На пасяджэннях выканкама павінны ўносіцца прапановы па ўсіх пытаннях, што разглядаюцца. Гэта той орган, дзе калегіяльна прымаюцца рашэнні, якія дадуць вынік, — адзначыла Наталля Качанова, звяртаючыся да ўдзельнікаў пасяджэння Наваполацкага гарвыканкама. — Практычна па ўсіх абласцах ідзе зніжэнне рэцыдыўнай злачыннасці. Гэта сведчыць аб тым, што праводзіцца сур'ёзная работа. Але ў Наваполацку апошнім часам назіраецца некаторы рост гэтага паказчыка, таму гэтае пытанне вынесена на разгляд Наваполацкага гарвыканкама».

Трэба глыбока прааналізаваць прычыны, адзначыла спікер. «У вашых выступленнях прагучалі ў ліку прычын злужыванне спіртных напоямі, ігнараванне працаўладкавання. Сёння трэба паглядзець, чым жывуць гэтыя людзі, дзе яны працавалі і ці працуюць у цяперашні час, якое ў іх сямейнае становішча, ці ёсць у іх непаўналетнія дзеці і як яны жывуць з бацькамі, якія вярнуліся з месцаў пазбавлення волі», — падкрэсліла Старшыня Савета Рэспублікі.

«Мы павінны працаваць на апярэджанне, нельга сёння адыходзіць ад гэтага пытання. Трэба ўшчыльную гэтым займацца, сістэмна працаваць і выкарыстоўваць у тым ліку тыя метады, якія прымяняліся раней, каб гэтыя людзі вярталіся да нармальнага жыцця», — дапоўніла Наталля Качанова.

Ігар СЕРГЯЕНКА:

«Трэба ўзважана і аб'ектыўна падыходзіць да дапрацоўкі асобных пазіцый у заканадаўстве аб адукацыі»

Фота БелТА.

Пастаянная камісія Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры і навуцы правяла ўчора пашыранае пасяджэнне, на якое разглядаліся карэктарыі заканадаўства аб адукацыі, у прыватнасці наваці праекта Закона Рэспублікі Беларусь «Аб змяненні законаў па пытаннях адукацыі». Да ўдзелу ў пасяджэнні камісіі былі запрошаны намеснікі міністра адукацыі, кіраўнікі структурных падраздзяленняў міністэрства.

«Мэта мерапрыемства — яшчэ раз паглядзець і абмеркаваць пытанні, звязаныя з разгляданым на гэтым тыдні праекта Закона «Аб змяненні законаў па пытаннях адукацыі», — сказаў Старшыня Палаты прадстаўнікоў Ігар Сергяенка. — Падыходзіць да гэтага пытання трэба ўзважана і аб'ектыўна».

Спікер нагадаў, што на Рэспубліканскай педагагічнай нарадзе ў жніўні Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу, што сістэма адукацыі ў нас выбудоўвана, ажыццяўляецца работа ў адпаведнасці з Кодэксам аб адукацыі, які ўступіў у сілу ў верасні 2022 года. «Але, як сказаў Прэзідэнт, неабходна нейкая дашліфоўка, дапрацоўка асобных пазіцый», — адзначыў Ігар Сергяенка.

Як чакаецца, заканапраект «Аб змяненні законаў па пытаннях адукацыі» ў першым чытанні будзе разгледжаны дэпу-

татамі ўжо заўтра, 2 кастрычніка. «Наша-му разгляду, які чакаецца на гэтым тыдні, папярэднічала вялікая работа, — сказаў спікер. — Прапановы паступаюць, у тым ліку ад Міністэрства адукацыі. На мінулым тыдні ў мяне была сустрэча з кіраўніцтвам Беларускай праваслаўнай царквы. Яны таксама прапановы ўносяць па пытаннях духоўна-маральнага выхавання, — падкрэсліў спікер. — Мы сёння павінны канчаткова вызначыцца і паставіць кропку ў нашых прапановах. Але паставіць яе трэба ўзважана, аб'ектыўна».

Гэта пацвердзіў журналістам і старшыня Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы Палаты прадстаўнікоў Ігар Марзалюк. «Фундаментальных, канцэптualaных змен у заканадаўстве аб адукацыі не чакаецца», — заявіў ён.

«Мы два гады таму прынялі абноўлены Кодэкс аб адукацыі, і за гэты час абсалютная большасць яго норм паказала высокую эфектыўнасць. Калі мы гаворым аб заканапраекце «Аб змяненні законаў па пытаннях адукацыі», то абсалютная большасць яго навел — гэта ў першую чаргу пэўная тэхнічная карэктарыя, якая не выклікае асаблівых прынцыповых пырорчэнняў», — лічыць Ігар Марзалюк. Паводле яго слоў, заканапраект «Аб змяненні законаў па пытаннях адукацыі» ў першым чытанні будзе разгледжаны дэпутатамі 2 кастрычніка. «Аднак гэта не значыць, што не будзе ніякіх змяненняў да другога чытання, — адзначыў дэпутат. — У ходзе праведзенай работы камісіяй абагульнены, улічаны самыя важныя заўвагі і прапановы. Але ўсе яны па вялікім рахунку носяць удакладняльны характар і не датычацца нейкіх фундаментальных, канцэптualaных змен законаў».

«Для нас было важна яшчэ раз з Міністэрствам адукацыі, перш чым увайсці з заканапраектам у Авальную залу, зверьць нашы пазіцыі, у тым ліку і на перспектыўную работу, якая пачнецца адразу пасля таго, як заканапраект будзе прыняты ў першым чытанні», — дапоўніў Ігар Марзалюк.

Наша пазіцыя

Не спыняцца стукацца ў дзверы міру, бяспекі і развіцця

Міністр замежных спраў Беларусі Максім РЫЖАНКОЎ узяў удзел у мерапрыемствах чарговай сесіі Генасамблеі ААН у Нью-Ёрку. Кіраўнік беларускага дыпламатычнага ведамства агучыў з высокай трыбуны пазіцыю нашай краіны па найважнейшых пытаннях развіцця міжнародных адносін, адным з галоўных тэзісаў яго прамовы была думка, што Беларусь будзе працягваць «стукацца ў дзверы міру і стваральнай працы, бяспекі і развіцця». Максім Рыжанкоў таксама даў інтэр'ю для беларускіх СМІ, у якім акрэсліў асноўныя моманты нашай пазіцыі на міжнароднай арэне.

Фота БелТА.

якія прысутнічалі, з кім я сустракаўся», — сказаў кіраўнік МЗС.

«Не скажу пра Еўрапейскі саюз. Я, шчыра кажучы, ад іх не чуў чагосьці такога, каб іх сёння насцярожвала, што па абодва бакі Еўразіі няма нармальнага супрацоўніцтва. Яны чамусьці гэтым не занепакоены. У іх у вачах толькі расійская пагроза і больш нічога», — адзначыў Максім Рыжанкоў.

Аднак ён канстатаваў, што тэма еўразійскай бяспекі і супрацоўніцтва хвалюе многіх іншых прадстаўнікоў Глобальнай сусветнай большасці. Гэта ў тым ліку Кітай, Індыя, якія раней вылучалі шэраг ініцыятыв. Пра гэта гавораць у Іране, на Блізкім Усходзе, у краінах Сярэдняй Азіі. Для іх важна, каб як мага лепшым было супрацоўніцтва і ўзаемадзеянне на ўсёй еўразійскай прасторы. «Казхстан са сваімі ініцыятывамі, якія вельмі сугучныя ініцыятывам нашага Прэзідэнта», — прывёў прыклад кіраўнік МЗС.

Аб неабходнасці мірных рашэнняў

«Якія настроі ў суветных палітыкаў? Ці ёсць разуменне, што свет знаходзіцца на мяжы катастрофы і трэба тэрмінова шукаць мірныя рашэнні?» — спыталі ў міністра.

«Практычна ўсе пра гэта гавораць. Калі не ў двухбаковых перагаворах, то з трыбуны ААН. Самае цікавае, што многія прадстаўнікі Захаду як вады ў рот набралі: «Не разумеем, што адбываецца, не ведаем, куды ісці, няважна нейкія справы...» Асабліва гэта датычыцца таго, што сёння адбываецца на тэрыторыі Палесціны, Ізраіля, Лівана, што закранае інтарэсы ўсяго рэгіёна. «Яны гэтай не ведаюць, ніхто з імі не раіўся, ні пра што яны не ўяўлялі, і ў гэтым яны не бачаць нічога. Толькі з заклікамі выступаюць усім астатнім уціхамірыцца і ніякіх адказаў на гэта», — падарот Максім Рыжанкоў бацьчы вярнуў заанепакоенасць гэтымі працэсамі з боку дзяржаў з іншых рэгіёнаў свету: «Ад Лаянскай Амерыкі да Кітая. Блізкі Усход, Іран, Сярэдняя Азія, Афрыка. Усе гавораць пра гэта. Усе вельмі перажываюць. Таму што ўсе разумеюць, наколькі свет сёння нашіпгаваны зброяй, настолькі сёння высокі канфліктны патэнцыял, іскрыць усюды».

Кіраўнік МЗС згадаў у якасці прыкладу развагі кіраўніцтва адна-

го з нямецкіх вытворцаў узбраення, якія ўжо цяпер радуюцца і абмяркоўваюць планы па павелічэнні вытворчасці на пяцігоддзе наперад, падлічваюць патэнцыяльны прыбытак. «Іх ажно трасе ад прадчування выгады. Яны забываюцца, што калі будзе глабальны канфлікт, то іх прыбытак, выгада дзясціць не будзе камаму», — заўважыў міністр.

Аб надзейных сбрах у Азіі

«У існуючых умовах, якія не дзіўна, калі б не было сёння такіх дрэнных адносін з Еўрапейскім саюзам, то мы б ніколі не паглядзелі так пільна на развіцці адносін з нашымі партнёрамі ў азіяцкім рэгіёне. І сёння, вымушана перабудоўваючы свае лагістычныя, гандлёвыя шляхі, знешнеэканамічныя і знешнепалітычныя сувязі, мы там знайшлі вельмі моцных, надзейных, правераных сяброў, абпіраючыся на якіх можам і надалей развіваць увесь комплекс нашых ўзаемаадносін і развівацца самастойна», — заявіў кіраўнік МЗС.

Ён адзначыў, што ў супрацоўніцтве з краінамі Азіі размова ідзе не толькі аб гандлі або абмоне неабходнымі тэхналагіямі, але і аб развіцці кантактаў на ўзроўні людзей, турызме. Часам з'яўляюцца водгукі, што дабрацца ў цяперашніх умовах у далёкую азіяцкую краіну стала значна прасцей і хутчэй, чым у любую краіну на захад ад Бреста.

«Такім чалавечымі кантактамі мы звязваемся з гэтымі дзяржавамі яшчэ больш трывала», — упэўнены Максім Рыжанкоў.

Міністр зазначыў, што самым галоўным партнёрам Беларусі ў Азіі з'яўляецца Кітай. «Сёння гандаль з Кітаем супастаўны з гандлем з усім Еўрапейскім саюзам. Традыцыйна добрыя сувязі з Індыяй, Пакістанам, Іранам, дзяржавамі Заліва. У ўжо не гавару аб тым, што мы вельмі добра прадстаўлены ў Сярэдняй Азіі», — пералічыў кіраўнік беларускага знешнепалітычнага ведамства.

Паводле яго слоў, з многімі прадстаўнікамі гэтых краін на палях ААН у яго адбыліся двухбаковыя кансультацыі па шырокім спектры пытанняў. Бакі зверылі гадзінічку, абмеркавалі маючыя адбыцца мерапрыемствы, праекты, што рэалізоўваюцца, і нават, у асобных выпадках, намяцілі новыя.

Максім Рыжанкоў нагадаў, што ў найбліжэйшы час Аляксандр Лукашэнка прыме ўдзел у саміце БРІКС у Казані, плануецца візіт на вышэйшым узроўні ў Пакістан. Рэгулярна праходзяць і сустрэчы з лідарам КНР. А ў наступным годзе, улічваючы старшынства Кітая ў ШАС, таксама будзе добрая нагода для візіту. Чакаецца і шэраг візітаў у азіяцкія краіны на ўзроўні прэм'ер-міністра.

Паводле БелТА.

«КІТАЙСКА-БЕЛАРУСКАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА»

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й старонцы)

— 1 кастрычніка спаўняецца 75 гадоў з дня ўтварэння КНР. Што значыць гэтая дата для Кітая?

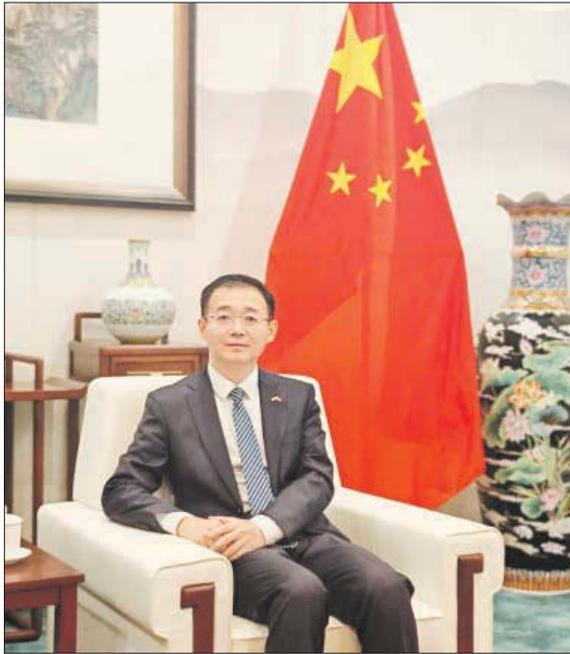
— Гэты дзень з'яўляецца днём заснавання Новага Кітая і пачатку новага раздзела ў кітайскай гісторыі. 1 кастрычніка 1949 года таварыш Маа Цзэдун з трыбуны плошчы Цян'яньмэнь у Пекіне ўрачыста аб'явіў свету аб стварэнні Кітайскай Народнай Рэспублікі, і з таго часу кітайскі народ стаў на ногі. 1 кастрычніка — пераломны момант для кітайскага народа, з гэтага дня кітайская нацыя канчаткова змяніла трагічны лёс, які доўжыўся больш за 100 гадоў пасля Олімпійнай вайны ў 1840 годзе, звязаны з беднасцю, аслабленасцю і прыгнётам, і ступіла на новы шлях вялікага адраджэння.

КНР адзначае сваё 75-годдзе. За гэты перыяд на шляху развіцця сустраліся і бумы, і вечер, але, нягледзячы на любыя нягоды, Кітай цвёрда ідзе наперад і пажынае плады сваёй працы. За апошнія 75 гадоў Камуністычная партыя Кітая заахоўвала шматнацыянальны народ у адзіным парыве ўпарта змагацца і імкнуцца наперад, дасягнуць вялікіх поспехаў у ажыццяўленні сацыялістычнай рэвалюцыі і справе будаўніцтва сацыялізму, рэалізацыі палітыкі рэформ і адкрытасці і сацыялістычнай мадэрнізацыі. Пасля 18-га з'езда КПК сацыялізм з кітайскай спецыфікай уступіў у новую эпоху. КПК зацвердзіла статус таварыша Сі Цзіньпіна як кіруючага ядра ЦК КПК і партыі ў цэлым, кіруючага становішча ідэй Сі Цзіньпіна аб сацыялізме з кітайскай спецыфікай новай эпохі Кітай гарманічна злучыў асноўныя прынцыпы марксізму з канкрэтнымі кітайскімі рэаліямі і выдатнай традыцыйнай кітайскай культурай, дасягнуў усеахопных гістарычных поспехаў. Кітайская нацыя здзейсніла вялікі скачок, устаўшы з каленяў, разбагацеўшы і стаўшы мацнейшай. Сёння Кітай ужо знаходзіцца на ўсходзе свету і самімільнымі крокамі ідзе па шляху вялікага адраджэння кітайскай нацыі за кошт кітайскай мадэрнізацыі.

— Чаго ўдалося дасягнуць вялікай краіне за гэты час?

— Кітай атрымаў гістарычную перамогу ў барацьбе з абсалютнай беднасцю, і кітайскі народ у цэлым уступіў ва ўсеахоповае сярэднезаможнае грамадства, з галечы і аслабленае прышоў да росквіту і магутнасці, зрабіў вялікія дасягненні, якія прыцягваюць увагу ўсяго свету. Асабліва пасля 18-га Усекітайскага з'езда КПК сацыялістычны лад з кітайскай спецыфікай стаў больш сталым і сфарміраваным, быў значна павышаны ўзровень мадэрнізацыі становяцца ўсё больш відавочнымі, а справа партыі і краіны дабляся гістарычных поспехаў і зведла гістарычныя трансфармацыі.

Эканамічная і супольная моц дзяржавы значна вырасла. ВУП ажыццяўляюць гістарычны скачок, дзякуючы чаму Кітай трывала стаў другой па велічыні эканомікай свету, найбуйнейшай краінай-вытворцам, другім па велічыні спажывоўцам тавараў і дзяржавай з найбуйнейшым валютным рэзервам. Сярэдні ўнёсак краіны ў сусветны эканамічны рост складае больш за 30%. Кітай пабудоваў найбуй-

нейшую ў свеце сетку высакаўт-каснай чыгункі і аўтамагістралю. Больш за 40% з 500 асноўных відаў прамысловых тавараў у свеце вырабляецца ў Кітаі, пры гэтым КНР займае першае месца ў свеце па аб'ёме вытворчасці прадукцыі. Мы паскараем развіццё навукова-тэхнічнай самадастатковасці высокага ўзроўню і дасягнулі значных вынікаў у галіне пільтаваных касмічных палётаў, даследавання Месяца і Марса, асваенні марскіх і каляняных глыбін, а таксама новых энергетычных тэхналогій. Навукова-тэхнічныя інавацыі сталі важным рухавіком якаснага сацыяльна-эканамічнага развіцця.

У жыцці людзей адбыліся кардынальныя змяненні. Кітай цяжка вырашыў пытанне абсалютнай беднасці і вывёў з галечы амаль 100 мільёнаў сельскіх жыхароў. У параўнанні з пачатковым этапам пасля заснавання Кітайскай Народнай Рэспублікі наўны даход на душу насельніцтва па ўсёй краіне фактычна павялічыўся ў 76 разоў (пасля выліку цэнавых фактараў), а плошча жылывага будаўніцтва на душу насельніцтва ў гарадскіх раёнах павялічылася з 8,3 квадратнага метра да больш чым 40 квадратнага метраў. Мы стварылі найбуйнейшую ў свеце сістэму адукацыі, сацыяльна забяспечаны, аховы здароўя, бесперапынна павышаецца дабрабыт народа, яго шчасце і бяспека.

Духовны свет пастаянна ўзбагачаецца. Мы атрымалі ў спадчыну і працягваем развіццё перадавую сацыялістычную культуру, садзейнічаем творчаму пераўтварэнню і інавацыйнаму развіццю выдатнай традыцыйнай культуры нашай вялікай краіны. У агульнай колькасці 43 аб'екты Кітая былі ўнесены ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА — першае месца ў свеце па гэтым паказчыку. Колькасць публічных бібліятэк і музеяў у краіне ў 59 і 325 разоў больш, чым на момант ўтварэння КНР. Уплыў кітайскай культуры значна ўзрос, і свет працягвае бачыць «Кітай, які адкрываецца» і «Кітай, які робіць свой унёсак у развіццё чалавечай цывілізацыі».

Зроблены значны крок у будаўніцтве «Выдатнага Кітая». Прытрымліваючыся канцэпцыі «ззялення горы і крышталёнай воды» — бяспэчны скараб», Кітай дабіўся прыкметных вынікаў у галіне захавання глебы і водных рэсурсаў, барацьбы з апусцываннем

і абароны біяразнастайнасці, а таксама стаў краінай з найбольшым прыростам лясных рэсурсаў і самай вялікай плошчай штучных лесасадкаў у свеце. Мы актыўна прасоўваем захаванне «блакітнага неба, крышталёнай вады і чыстай зямлі», колькасць моцна забруджаных дзён значна скарачаецца, якасць воднага асяроддзя значна палепшаецца, экалагічныя рызыкі для глебы эфектыўна кантралююцца, а тысячы міль гор і рэк набываюць новыя яркія фарбы.

Дыпламатыя вялікай дзяржавы з кітайскай спецыфікай рухаецца наперад ва ўсіх кірунках. Кітай цвёрда прытрымліваецца незалежнай і самастойнай мірнай знешняй палітыкі і асноўнай дзяржаўнай палітыкі рэформ і адкрытасці. КНР стала асноўным гандлёвым партнёрам для больш чым 140 краін і рэгіёнаў, сем гадоў запар займае першае месца ў свеце па гандлі таварамі, уваходзіць у лік вядучых краін свету па прыцягненні замежнага капіталу і знешніх інвестыцый, а сумеснае будаўніцтва «Аднаго пояса, аднаго шляху» стала папулярным міжнародным грамадскім добром і платформай для міжнароднага супрацоўніцтва. Мы дэманструем сваю прыхільнасць ролі адказнай вялікай дзяржавы, выступаем за раўнапраўную і спарадкаваную шматпалярнасць свету і інклюзіўную эканамічную глабалізацыю, спрыяем стварэнню Супольнасці адзінага лёсу чалавецтва, рэалізоўваем «тры глабальныя ініцыятывы», што значна павышае ўплыў, прывабнасць і сілу Кітая. У сённяшнім свеце Кітай стаў самай важнай сілай, якая забяспечвае мір, стабільнасць і прагрэс.

Звірачыю ў будучыню, Камуністычная партыя Кітая аб'яднае і ўдзельнічае шматлікімі народам з данамогай кітайскай мадэрнізацыі ўсеахопова садзейнічае будаўніцтву магутнай краіны і вялікай справе нацыянальнага адраджэння, а таксама даць чалавецтву новы вопыт для вывучэння мадэрнізацыі і зрабіць новы ўнёсак у падтрыманне міру і развіцця ва ўсім свеце.

— У чым асаблівасць развіцця сучаснага Кітая, яго ўплыў на глабальныя працэсы?

— Шлях мадэрнізацыі, які выбірае краіна, вызначаецца яе гістарычнымі традыцыямі, сацыяльным ладам, умовамі развіцця, навакольным асяроддзем і шматлікімі іншымі фактарамі. Грунтуючыся на

сваіх нацыянальных умовах, Кітай стаў на шлях развіцця мадэрнізацыі з кітайскай спецыфікай, адно за адным дабіваўся бліскучых дасягненняў, якія зварнулі на сябе ўвагу ўсяго свету, а таксама прадеманстравалі ўнікальныя якасці кітайскай мадэрнізацыі.

Перш за ўсё, гэта мадэрнізацыя, якая ахоплівае вялізную колькасць насельніцтва. Кітай ажыццяўляе мадэрнізацыю для больш як 1,4 мільярда насельніцтва — паказчык, які перавышае сукупную колькасць жыхароў усіх цяперашніх развітых краін свету. Пасля 18-га з'езда КПК кампартыя арганізавала і ажыццявіла найбуйнейшую і наймагутнейшую кампанію па барацьбе з беднасцю і ўсеахопова пабудавала найбольш шматлікае, найбуйнейшае па маштабах сярэднезаможнае грамадства ў гісторыі чалавецтва, не толькі пашырыўшы шляхі мадэрнізацыі для краін, якія развіваюцца, але і прыўнёсшы кітайскую мудрасць і кітайскія варыянты для вырашэння праблем чалавецтва.

Па-другое, кітайская мадэрнізацыя мяркуе дасягненне ўсеагульнай заможнасці народа. Яна з'яўляецца сутнасным патрабаваннем сацыялізму з кітайскай спецыфікай і непахіснай мэтай кітайскай камуністаў. Кітай не толькі атрымаў гістарычную перамогу ў барацьбе з абсалютнай беднасцю, але і бесперапынна павышае ўзровень жыцця ўсяго народа за кошт кітайскай мадэрнізацыі. Цяпер у КНР налічваецца больш за 400 мільёнаў чалавек з сярэднім узроўнем даходу, а наўны даход жыхароў на душу насельніцтва перавышае 39 тысяч юаняў, што сведчыць: Кітай ажыццявіў гістарычны скачок ад краіны з нізкім узроўнем даходу насельніцтва да краіны з узроўнем даходу насельніцтва, вышэйшым за сярэдні.

Па-трэцяе, кітайская мадэрнізацыя патрабуе ўзгодненага развіцця матэрыяльнай і духоўнай культуры. Яна накіравана на аздораўленне сучаснай сістэмы дзяржаўных культурных паслуг, інавацыйную рэалізацыю праектаў у галіне культуры на карысць народа, пашырэнне ахопу і прымяненнасці асноўных грамадскіх культурных паслуг, а таксама эфектыўную абарону асноўных культурных правоў і інтарсаў народа. Цяпер у Кітаі налічваецца больш за 3300 публічных бібліятэк, больш за 100 тысяч фізічных кнігарняў і 587 тысяч кніжных дамоў ў вёсках. КНР фарміруе любоў да чытання і будзе духоўна ачаг, які выхоўвае норавы і звычайныя цывілізацыі.

Па-чацвёртае, кітайская мадэрнізацыя патрабуе гарманічнага суіснавання чалавека і прыроды. Экалагічнасць — адметная рыса кітайскай мадэрнізацыі. Кітай нязлільна прытрымліваецца канцэпцыі ўстойлівага развіцця, комплексна садзейнічае сацыяльна-эканамічнаму развіццю і ахове навакольнага асяроддзя, нязменна прытрымліваецца курсу, які звяртае прырытэтную увагу на эканомію рэсурсаў, ахову і натуральнае аднаўленне экалогіі, непаніжае ідзе па шляху цывілізаваага развіцця, які адрозніваецца развіццём вытворчасці, забяспечаным жыццём насельніцтва і здаровай экалогіяй. Здравае экалагічнае асяроддзе — самае справядлівае грамадскае дабро і самы даступны дабрабыт для народа. Гэта стала ідэалагічным кансэнсусам і ўсяахопным дзеяннем усяго кітайскага грамадства.

Нарэшце, кітайская мадэрнізацыя ажыццяўляецца па шляху мірнага развіцця. Кітайская мадэрні-

зацыя не ідзе ні па старым шляху, які дзволіў некаторым краінам ажыццявіць мадэрнізацыю з дапамогай каланізацыі і рабавання, ні па лжывым шляху ўзурпатарства моцнай дзяржавай. Кітай бесперапынна прытрымліваецца пабудовы мадэрнізацыі на аснове мірнага развіцця. Ад садзейнічання стварэнню Супольнасці адзінага лёсу чалавецтва і ініцыятывы «Адзін пояс, адзін шлях» да вылучэння «трох глабальных ініцыятыў» — Кітай сваімі дзеяннямі даказаў, што імкнецца да мадэрнізацыі свету на аснове мірнага развіцця ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва і агульнага праўтывання.

Мы можам заўважыць, што многія краіны па-ранейшаму сутыкаюцца са складанасцямі ў галіне развіцця, і чалавецтву трэба прайсці доўгі шлях для дасягнення мадэрнізацыі. Працэс развіцця Кітая, працэс пабудовы і ўдасканалення яго ладу з'яўляюцца паспяхоўнымі прыкладамі таго, які краіны, якія развіваюцца, і шукаюць шляхі развіцця ў адпаведнасці са сваімі нацыянальнымі рэаліямі, што можа не толькі дапамагчы вялікай колькасці такіх дзяржаў здобывць ужоўненасць у развіцці і мадэрнізацыі, але і яшчэ больш узбагаціць і ўдасканаліць тэорыю, веды і практыку аб мадэрнізацыі чалавецтва. Гэта таксама не толькі служыць важным арыенцірам і крыніцай натхнення для вялікай колькасці краін, якія развіваюцца, у ажыццяўленні мадэрнізацыі, але і актыўна прасоўвае працэс мадэрнізацыі ўсяго чалавецтва.

— Як будзе адзначацца знамянальная дата ў Кітаі і за мяжой?

— Сёлетня святкаванне Дня ўтварэння КНР як у самім Кітаі, так і за мяжой будзе мець тры асноўныя асаблівасці. Па-першае, святкаванне будзе характэрна зважана багаццем зместу. Ва ўсіх кутках краіны мясцовыя ўлады арганізуюць разнастайныя святотныя мерапрыемствы, такія як цырымонія ўдому дзяржаўнага сцяга, шоу дронаў, мясцовыя кірмашы, выставы калероўных літароў, фэерверкі і г. д. Пэрспекты і вулічны ўпрыгожаны да Нацыянальнага свята дзяржаўных сцягамі, рознакаляровымі сцяжкамі, плакатамі і банерамі, каб стварыць радасную святотную атмасферу і напоўніць шчасцем сэрцы людзей. Другая асаблівасць — усенародны характар святкавання. У час святкавання Дня ўтварэння КНР будучы бясплатна адкрыты музеі, выставачныя залы, мастацкія галерэі, паркі. Будучы праводзіцца льготныя мерапрыемствы, такія як экскурсіі па малюнічных мясцінах, наведванне гандлёвых цэнтраў, прагляд фільмаў у кінатэатрах, каб усе маглі ў поўнай меры ўдзельнічаць у святотных мерапрыемствах. Трэцяя асаблівасць святкавання — спалучэнне традыцый і інавацый. У час святкавання Дня ўтварэння КНР, акрамя правядзення цырымоній узначля нацыянальнага сцягамі і ўрачыстай прыёмаў з нагоды свята, пасольства і консульства Кітая ў розных краінах пры сумесным удзеле асацыяцыі кітайскіх суайчыннікаў, кітайскіх студэнтаў, кітайскіх прадпрыемстваў і ўстановаў на месцы арганізуюць канцэртны, фотавыставы і іншыя мерапрыемствы, якія ўключаюць вялікую колькасць традыцыйных элементаў кітайскай культуры, сярэд якіх танцы дракона і льва, кітайская опера, каліграфія, жывапіс, якія заклікаюць прадэманстраваць свету не толькі дасягненні нацыянальнага развіцця, але і доўгую гісторыю і ўнікальную культуру Кітая.

— Чым характарызуецца беларуска-кітайскае супрацоўніцтва на сучасным этапе, якія яго ключавыя аспекты, перспектывы?

АРЭНДУ ПА ВОСЕНІ ЛІЧАЦЬ

ВЫБАР ПАМЕНШЫЎСЯ

Згодна з аналітычнымі выкладкамі, колькасць пошукавых запытаў «звычайна ў Мінску» дасягнула гістарычнага максімуму. Цікава, што, нягледзячы на высокі попыт, на працягу месяца на асноўным партале было даступна 2300 свабодных кватэр, што нават на 5% больш, чым за ўвесь ліпень.

Асабліва ў параўнанні з мінулым месяцам павялічылася колькасць трохпакаёвых кватэр — іх стала больш на 8%. Колькасць аб'яў аб арэндзе найбольш запатрабаваных аднапакаёвых і двухпакаёвых кватэр вырасла на 4% і 6% адпаведна. Варта заўважыць, што гэтая тэндэнцыя назіраецца для ўсіх відаў арэнднага жылля. А на рынку вельмі шырокі пласт мае пасутучнае жыллё, якое летам карысталася павышанай папулярнасцю, а цяпер назіраецца невялікі яе спад.

Пры гэтым выбар жылля ў доўгатэрміновай арэндзе ў параўнанні з мінулым годам паменшыўся на 36%, што можа стварыць канкурэнцыю. У перыяд актыўнага пошуку кватэр кватарантам варта быць уважлівымі і аператыўнымі, каб не згубіць магчымасці знайсці патрэбнае жыллё па адэкватнай цане.

З-за высокага попыту цэны прапановы на арэнду чакана выраслі за месяц па ўсім сэктаментах. Істотней за ўсё на самыя запатрабаваныя аднапакаёвыя кватэры — плюс 5,9%.

Па выніках жніўня сярэднія цэны ў аб'явах аб арэндзе кватэр у Мінску выглядалі наступным чынам: аднапакаёвыя кватэры — 336 долараў (рост на 5,9%); двухпакаёвыя — 452 долара (рост на 3,7%); трохпакаёвыя — 564 долара (рост на 2%). За апошні год цэны прапановы на арэнду кватэр у Мінску значна павялічыліся, асабліва для двухпакаёвых кватэр, дзе рост склаў 25%. Арэнда аднапакаёвых і трохпакаёвых кватэр цяпер на 18% і 19% даражэй у параўнанні з мінулым годам.

БЮДЖЭТНАЕ ПРАПАНОУНА ЦЯНА ЗНАЧНА ТАННЕЙ

Цана доўгатэрміновай арэнды жылля ў Мінску сёлета крыху падрасла, у прыватнасці бюджэтна-

га — прыкладна на 10 працэнтаў, лічаць аналітыкі-практыкі рынку арэнднага жылля. Тут адбіраецца сітуацыя ў эканоміцы, рост заробкаў і прадказальнае становішча спраў на валютным рынку.

Цяпер, напрыклад, цэннік аднапакаёвай кватэры ў любым стане ўдалечыні ад метро пачынаецца з 200 долараў у эквіваленце без уліку камунальных паслуг. Блізасць да метро дадае ад 30 долараў у эквіваленце, цэнтр горада — прыкладна плюс 50 долараў. Варыянт у нармальным стане і без мэблі аб'ядзена мінімум 230 долараў у эквіваленце, калі знаходзіцца далёка ад метро, мінімум 250 долараў у эк-

поблізу метро каштуе ад 350 долараў у эквіваленце. Такі ж па размяшчэнні варыянт, але з выдатнымі рамонатам і поўным наборам мэблі і бытавой тэхнікі аб'ядзена мінімум на 50 долараў у эквіваленце даражэй, а элітны — на ўсё 150 долараў у эквіваленце. Пры гэтым цэннік у гэтай групе стартуе з адзнакі ў 230 долараў у эквіваленце — столькі просіць за двухпакаёвую кватэру без уліку стану і размяшчэння адносна метро.

Вельмі дэмакратычны цэннік існуе для вялікіх кватэр. Мінімальны кошт трохпакаёвай кватэры — 280 долараў у эквіваленце. У той жа час пры наяўнасці выдатнага рамонту і поўнага «мэблевага і бы-

між грамадзянамі, пачалі паказваць у беларускіх рублях — часам без агляды на курсы валют. Пасля тлумачэння норм, якая пакідае магчымасць фізічным асобам паказваць суму ў валютным эквіваленце, па назірваннях экспертаў, у палове выпадкаў рублёвая стаўка ўвайшла ў звычку.

Арэнда кватэр становіцца ўсё больш прывабнай з пункту гледжання інвестыцый. За апошні месяц сярэдняя прыбытковасць ад здачы кватэр у арэнду павялічылася на 0,24 працэнтных пункта. Даходнасць найлепшых валютных дэпазітаў скарацілася на 0,1 працэнтнага пункта. У выніку арэнда прыносіць у дзевяць разоў больш даходу, чым самая выгадная валютная дэпазіт. Гэта калі лічыць цану кватэры выключна ў доларах.

А МОЖНА НЕ ЗАКЛЮЧАЦЬ ДАГАВОР НАЙМУ?

Дагавор найму жылля памяшкання — гэта пагадненне паміж уласнікам жылля і любым іншым чалавекам аб тым, што ўладальнік кватэры дазваляе старонняму ў ёй пражываць за пэўную плату. Дагавор аб здачы кватэры ў наём заключаецца паміж двума грамадзянамі альбо паміж арганізацыяй і фізічнай асобай (мае два бакі), а сведчаннем гэтага дагавора з'яўляецца яго платная аснова.

Калі асоба пражывае ў кватэры бясплатна, дагавор аб здачы кватэры ў наём заключаць не трэба. У гэтым выпадку неабходна скласці дагавор бязвыплатнага карыстання жыллым памяшканнем. Але зусім без дагавора аб'ясціся нельга — гэта незаконна.

Здаваць у наём можна як кватэру, так і жылы дом, дачу. Закон дазваляе заключаць дагавор найму і ў дачыненні да часткі кватэры — жыллага пакоя. Пры гэтым здаваць можна і некалькі пакояў. У гэтым выпадку ў дагаворы павінна быць паказана дакладная колькасць пакояў, якія прызначаны для здачы ў арэнду, іх плошча і пералік мэблясаці.

Таксама ў дакуменце адлюстроўваюцца звесткі аб усіх членах сям'і наймальніка, якія будуць пражываць у жыллым памяшканні. Дагавор найму абавязкова трэба зарэгістраваць у разлікова-даведчаным цэнтры раёна горада ці іншага населенага пункта, дзе

знаходзіцца кватэра або жылы дом. Тыявавыя формы дагавораў можна запоўніць на месцы. На рэгістрацыю дагавора павінны з'явіцца ўласнік жыллага памяшкання і наймальнік з пашпартамі.

ШТО ЎВАХОДЗІЦЬ У АБАВЯЗКІ БАКОЎ?

Гаспадар кватэры абавязаны прадставіць наймальніку кватэру або прыватны дом у здавальняльным або добрым стане. Кажучы іншымі словамі — прыдатным для пражывання.

У той жа час уласнік жылля мае права патрабаваць рэгулярнай аплаты арэнднай рэнты. Таксама ён мае права заходзіць у жыллое памяшканне, каб правесці яго стан або зняць паказанні лічылнікаў. Пытанне аб тым, ці павінен уладальнік кватэры папярэджваць наймальніка аб сваім візіце загадзя, вырашаецца бакамі ў дагаворы або ў дадатковым пагадненні да яго.

Напрыклад, бакі могуць дамовіцца, што ўласнік павінен наведваць жыхароў толькі пасля папярэджання альбо ў пэўныя дні і гадзіны. У такім выпадку нечаканы візіт гаспадара будзе лічыцца парушэннем умоў дагавора або пагаднення.

Разам з тым, пакуль дзейнічае дагавор, уласнік не мае права, напрыклад, памяняць замкі ў дзвярах і выселіць наймальніка. Такое дзеянне можна здзейсніць толькі пасля ўступлення ў законную сілу рашэння суда аб высяленні.

НЕ ЗАБЫВАЕМ ПРА ПАДАТКІ

Кожны год падатковая служба пералглядае стаўкі для арэндадаўцаў. Сумы вырастаюць нязначна, на пару рублёў. Як паведамляе Міністэрства па падатках і зборах, цягам гэтага года мінскім арэндадаўцам трэба будзе плаціць за кожны пакой (садовы домік або лецішча) 47 рублёў за месяц. У абласных гарадах і мінскім раёне адзін пакой «ацэнены» ў 44 рублі ў месяц. Выходзіць, гаспадар кватэры, які здае ў Мінску аднапакаёвую кватэру, заплаціць за год крыху больш чым 560 рублёў, а калі кватэра двухпакаёвая, то атрымаецца — крыху больш за тысячу.

Сяргей КУРКАЧ.

віваленце, калі непадалёк, і мінімум 300 долараў, калі ў цэнтры. Аднапакаёвая кватэра з сучасным рамонатам і мэбляй будзе каштаваць ад 300 долараў, калі яна знаходзіцца далёка ад метро, 350 долараў — калі непадалёк, калі ў цэнтры — 400 долараў у эквіваленце.

Калі з поўным наборам мэблі і бытавой тэхнікі поблізу метро — ад 350 долараў у эквіваленце. Прыкладна 30 долараў у эквіваленце будзе крок у меншы або большы бок, калі варыянт аддалены ад метро ці размешчаны ў цэнтры горада. Цана элітнай кватэры стартуе з 350 долараў у эквіваленце, калі яна аддалена ад метро. Блізасць да зручных транспартных зносін або цэнтра дадае яшчэ 50 і 100 долараў у эквіваленце.

Пры гэтым двухпакаёвая кватэра з сучасным рамонатам і мэбляй

тавога чыныня» пры ўмове, што жыллё знаходзіцца побач з метро, уласнікі просіць за яго ад 500 долараў у эквіваленце. Варыянт крыху прасцейшы, з рамонатам і мэбляй, таксама каля метро будзе на 100 долараў у эквіваленце таннейшы.

ПАЛОВА КВАТЭР ЦЯПЕР ЗДАЕЦА ЗА РУБЛІ

Практыкі-рыэлтары адзначаюць, што пры здачы кватэр у арэнду аплата паслуг ажыццяўляецца выключна ў нацыянальнай валюце. На гэта паўплываў адзін факт.

Характэрна, што «адвезацца» ад валютнага эквіваленту многім дапамаглі няправільна зразумельны спачатку змены 2022 года ў заканадаўстве ў пытанні рынку каштоўных папер, калі аплату, у тым ліку ў дагаворах найму па-

Надвор'е

КАСТРЫЧНІЦКІЯ КАНТРАСТЫ

Калі днём на поўначы да 14 цяпла, то на поўдні прыгрэе да 20 градусаў

У мінулыя выхадныя ў нашу краіну прыйшла восень, у гэты час тэмпература паветра істотна панізілася. Як паведамлілі ў Рэспубліканскім цэнтры па гідраметэаралогіі, кантролі радыеактыўнага забруджвання і маніторынгу навакольнага асяроддзя Мінпрыроды, у аўтарот тэрыторыі Беларусі будзе знаходзіцца пад уплывам вобласці павышняга атмасфернага ціску і малаактыўнага атмасфернага фронту.

Чакаецца воблачнае з праясненямі надвор'е. Пераважна па заходняй палове краіны пройдуць невялікія дажджы. Вечер паўночны, паўночна-ўсходні ўмераны, ноччу па паўночным усходзе парывісты. Тэмпература паветра мінімальная ноччу — 4—10 градусаў, максімальная днём — 8—14, па ўсходняй палове — 15—20 градусаў.

У сярду ўмовы надвор'я ў асноўным будзе вызначаць атмасферны фронт. Месцамі

днём будзе воблачна з праясненямі. У краіне пройдуць кароткачасовыя дажджы. Ноччу і раніцай у асобных раёнах слабы туман. Вечер нястойлівы ўмераны. Тэмпература паветра ўначы апусціцца да 2—9 градусаў, а максімальная днём будзе падымацца да 10—17 цяпла. Па паўднёвым усходзе краіны месцамі паветра прагрэецца да 20 градусаў.

У чацвер дажджы чакаюцца амаль паўсюдна. У гэты час адб'ецца ўплыў францускай сістэмы, якая соўваецца з паўднёвага захаду Еўропы. Воблачна з праясненямі. Ноччу месцамі, раніцай і днём на большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць кароткачасовыя дажджы. Ноччу і раніцай у асобных раёнах слабы туман. Вечер нястойлівы ўмераны. Тэмпература паветра ўначы 3—9 градусаў, максімальная днём — 10—17 цяпла, па паўднёвым усходзе Беларусі месцамі да 20 градусаў.

У пятніцу на большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць кароткачасовыя дажджы.

Ноччу і раніцай у асобных раёнах слабы туман. Вечер паўночнай чвэрці 4—9 м/с. Тэмпература паветра мінімальная ноччу — 5—12 градусаў, максімальная днём — 9—16, па паўднёвым усходзе да 19 градусаў.

Паводле папярэдніх прагнозаў, у гэтыя выхадныя 5—6 кастрычніка атмасферныя франты пакінуць краіну, і ўладу над надвор'ем возьме вобласць павышняга атмасфернага ціску. Гэта значыць, што дажджоў будзе зусім нямат, але разам з тым пры паступленні халоднай паветранай масы і пры ўмове праясненняў месцамі будучы ўзнікне замаразкі да мінус 2 градусаў.

У суботу месцамі па краіне прагназуюцца кароткачасовыя дажджы. Ноччу і раніцай у асобных раёнах слабы туман. Вечер паўночнай чвэрці 4—9 м/с. Тэмпература паветра мінімальная ноччу — ад 1 градуса па паўночным захадзе да 12 градусаў па паўднёвым усходзе, месцамі па паўночным

захадзе магчымы замаразкі ад 0 да мінус 2. Максімальная тэмпература паветра днём складзе 10—17 градусаў.

У нядзелю пераважна без ападкаў. Ноччу і раніцай у асобных раёнах слабы туман. Вечер пераненных напрамкаў 3—8 м/с. Тэмпература паветра ўначы 1—8 градусаў, месцамі магчымы замаразкі ад 0 да мінус 2. Днём паветра прагрэецца да 11—17 цяпла.

Сяргей КУРКАЧ.

Уражання

НАТХНІЦА ВЕЛІЧЧУ БУДЫНКА І ТАЛЕНТАМ БЕЛАРУСКІХ МАЙСТРОЎ

Прадстаўнікі Міністэрства лясной гаспадаркі наведалі Палац Незалежнасці

Экскурсія па рэзідэнцыі Прэзідэнта Беларусі праведзена для спецыялістаў лясной гаспадаркі, якія ў ліпені гэтага года былі задзейнічаны ў ліквідацыі наступстваў стыхіі. Аператары харвестараў і форвардараў, трактарысты і кіроўцы лесавозаў, вальшчыкі лесу, ляснічыя і іх памочнікі, майстры на лесасеках — аднымі з першых гэтыя людзі праводзілі расчыстку пад'язных шляхоў і ліній электраперадачы паблізу населеных пунктаў, пасля чаго займаліся разабленнем ветраваломных лесасек, падрыхтоўкай глебы да далейшага лесааднаўлення.

Экскурсія па Палацы Незалежнасці для многіх з іх — магчыма адзёце класічны касцюм, сустрэча з калегамі і, вядома, здзіўненні даўною мару — пабываць у эпіцэнтры палітычнага жыцця краіны. Гэта стала магчымым дзякуючы рашэнню кіраўніка дзяржавы, згодна з якім дзверы Палаца Незалежнасці адчынены для простых людзей. У першую чаргу, з той мэтай, каб суайчыннікі ўбачылі прыгажосць, створаную беларускімі майстрамі і з беларускіх, за рэдкім выключэннем, матэрыялаў.

Перад пачаткам экскурсіі прадстаўнікам лясной галіны былі адрасаваны словы ўдзячнасці ад кіраўніка дзяржавы — за самаадданую працу пры ліквідацыі наступстваў ліпнянскай непагоды. Аляксандр Лукашэнка трымаў аднаўленчыя работы на кантролі, таму добра ведае, што ўсё самае складанае ажыццяўлялася ў тым ліку людзьмі, якія прыбылі ў Палац Незалежнасці.

Наведвальнікі рэзідэнцыі Прэзідэнта знаходзіліся пад уражаннем ад таго, што Палац Незалежнасці быў пабудаваны ў кароткія тэрміны: замест запланаваных 57 месяцаў гэты велічны будынак узведзены роўна за 30 месяцаў. І не проста пабудаваны: за гэты перыяд часу ўсе работы былі завершаны, і ўжо ў кастрычніку 2013 года Палац Незалежнасці адчыніў свае дзверы для сваіх наведвальнікаў, — у першыя дні работы рэзідэнцыі тут адбыліся адразу два буйныя міжнародныя мерапрыемствы.

Госці будынка, які сімвалізуе нашу незалежнасць і дзяржаўнасць, прасякнулі атмасферай кожнай залы. Асабліва — Залы ўрачыстых цырымоній, дзе адбыліся дзве інаўгурацыі Прэзідэнта, дзе кіраўнік дзяржавы прымае лідараў замежных дзяржаў, гутарыць з моладдзю, дзе лядзіцца навагодні балі.

Вялікае уражанне на наведвальніцкаў зрабіла Зялёная зала, дзякуючы якой на самым пачатку свайго існавання Палац Незалежнасці ўвайшоў у сусветную гісторыю. Менавіта тут у лютым

ВАРОНІН, ён не раз бачыў Палац Незалежнасці па тэлевізары і нават не марыў сюды трапіць. Як сам прызнаецца, за ўсё сваё жыццё (а ўзросць Мікалая Захаравіча паважаны, бо толькі прафесіі ён прывычаў 49 гадоў), акрамя лесу, практычна нідзе і не быў. «Вялікае шчасце тут пабываць, — кажа ён. — Усё тут падабаецца». Дарэчы, звання «Заслужаны лесавод Рэспублікі Беларусь» за гады незалежнасці ўдастоены ўсяго некалькі дзясяткаў чалавек.

Кіроўца Чачэрскага спецыяльнага Яўген ЦЫКУНОЎ лічыць за

Як прызнаецца машыніст лесанарыхтоўчай тэхнікі харвестар Барысаўскага лясгаса Дзмітрый БУРАЎ, такой прыгажосці, як у Палацы Незалежнасці, ніколі дагэтуль не бачыў. «Вельмі прыемна, што запрасілі сюды, — кажа мужчына. — Вельмі ўражаны».

Як звярнуў увагу намеснік міністра лясной гаспадаркі Уладзімір КРЭЧ, уся краіна ў курсе тых падзей, якія адбыліся сёлета ў ліпені. Найбольшыя разбурэнні, нанесеныя стыхіяй, па яго словах, адбыліся ў лясным фондзе. «Сёння толькі суцэльнымі высекамі нам неабходна разабраць пашкоджаныя насаджэнні на 21 тысяча гектараў — гэта амаль 6 мільянаў кубаметраў, — паведаміў намеснік кіраўніка ляснога ведамства. — Вядома, людзі працуюць у найскладанейшых умовах. Мы сканцэнтравалі ў дзвюх найбольш пацярпелых абласцях — Гомельскай і Магілёўскай — практычна 90 % усіх сваіх магучасцяў і сіл для ліквідацыі наступстваў ураганнага вятроў. Людзі, нягледзячы ні на час, ні на здароўе, ідуць і ліквідуюць гэтыя наступствы, працуючы па 12 гадзін. Яны сёння знаходзяцца ўдалечыні ад дома, у складаных умовах. Думаю, што кожнаму з іх вельмі прыемна было пабываць тут, у гэтым фундаментальным збудаванні, акунуцца ў гэтую атмасферу».

Па словах намесніка міністра, у сярэднім штодзённа разабраецца па 44 тысячы кубаметры пашкоджанага лесу. «Усё, што залежыць ад Міністэрства лясной гаспадаркі, будзе зроблена для таго, каб у максімальна кароткія тэрміны ліквідаваць наступствы», — падкрэсліў ён.

Вераніка КАНЮТА.

2015 года ішлі 17-гадзінныя перагаворы нармандскай чацвёркі па пытанні ўрэгулявання сітуацыі ва Украіне. На гэтую сустрэчу прыбыло звыш тысячы чалавек з усяго свету, толькі паўтысячы журналістаў асвятляла вядому падзею.

Кожны знайшоў для сябе цікавы экспанат і ў Музеі падарункаў. Некалькі сотняў іх кіраўніку дзяржавы ўручана ад замежных лідараў, высокапастаўленых палітычных дзеячаў, дэлегацый, дыпламатычнага корпуса, а таксама ад працоўных калектываў краіны і звычайных беларусаў.

Як расказаў заслужаны лесавод Рэспублікі Беларусь Мікалай

гонар апынуцца ў такім важным для беларусаў месцы. «Даўно марыў тут пабываць, — кажа ён. — Незвычайна, цікава, прыгожа. Усё ўражае».

Па словах намесніка кіраўніка па ідэалагічнай рабоце Барысаўскага доследнага лясгаса Ганны УКУНОВІЧ, Палац Незалежнасці — сапраўды годны будынак, які прадстаўляе нашу краіну. «І то, што ўсё тут зроблена рукамі нашых суайчыннікаў, сведчыць аб многім, — лічыць яна. — Палац адпавядае вельмі высокаму ўзроўню. Для нас, вядома, гэта вялікі гонар пабываць тут, дзе працуе наш Прэзідэнт».

У ГОНАР ГЕРОЯЎ ЖНІВА

Бешанковічы далі старт раённым святам працоўнікоў сяла «Дажынкi-2024» на Віцебшчыне

Першы этап фестывалю-кірмашу працоўнікоў сяла «Дажынкi-2024», які адбыўся ў мінулую суботу ў Бешанковічах, даў старт раённым святам Віцебшчыны ў гонар аграрыяў. У гарпасёлку героям жніва ўручылі заслужаныя ўзнагароды, а таксама адкрылі новы разлікова-касавы цэнтр, абноўленую дзіцячую школу мастацтваў і стадыён сярэдняй школы № 1, бюст Героя Савецкага Саюза Паўла Раманава. Усяго ў райцэнтры да святга абнавілі каля сотні адміністрацыйных, сацыяльных, адукацыйных, культурных і жыллёвых аб'ектаў.

Да «Дажынак» у райцэнтры добраўпарадкавалі вуліцы і гарадскі парк, які з'яўляецца гонарам мясцовых жыхароў і часткай палацава-паркавага ансамбля Храптовічаў. У ім з'явілася рамантычная скульптура «Закаханыя». Абноўлены ўстановы культуры, адукацыі, спартыўныя аб'екты, змяніўся від галоўнай плошчы, капітальна адрамантаваны шматкватэрныя жыллыя дамы. Я адзначыў старшыня Віцебскага аблвыканкама Аляксандр СУБОЦІН, гэта толькі пачатак пераўтварэння ў Бешанковічах, і такая дапамога дае новы імпульс развіццю гарпасёлка і ўсяго раёна.

На ўрачыстай цырымоніі адкрыцця святга больш як паўсотні работнікаў сферы АПК Бешанковіцкага раёна атрымалі ганаровыя грама-

ты і падзякі ад Віцебскага аблвыканкама, Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу.

Аляксандр Субоцін падкрэсліў, што ў працы аграрыяў амаль ніколі не бывае перапынкаў — да гэтага часу прадаўжаюцца работы на палях, ідзе ўборка кукурузы, агародніны, нарыхтоўка кармоў, пачалася апрацоўка глебы, сяўба азімых.

— Нагледзячы на тое, што яшчэ бягучы аграрны год не завяршыўся, пачаўся ўжо наступны. Падрыхтоўка глебы да сяўбы ідзе актыўна, і адзін год плаўна пераходзіць у іншы. У аграрыяў няма выхадных. Тым не менш асноўны збожжавыя клін убраны, — адзначыў старшыня аблвыканкама.

Ён дадаў, што маштабнае святга ў Бешанковічах

Фота БелТА.

дае старт «дажыначным» мерапрыемствам для раённай вобласці.

— Год быў няпросты. У канцы вясны — замаразікі, цяпер істотна падсушыла. Але мы ўсё роўна перасягнулі мяжу мінулага года на намалочце збожжа і сабралі на парадак вышэй. Вельмі добра ўрадзіла кукуруза, зялёнай масы здымаем больш за 300 ц/га. Збожжа сталі выбіраць інтэнсіўна, больш увагі звяртаць на гэту культуру па прычыне змянення ўмоў надвор'я і ссоўвання кліматычных паясоў. Як паказвае практыка, атрымліваем

больш за 100 ц/га збожжа. Далей гэты кірунак будзем развіваць, — адзначыў Аляксандр Субоцін.

Старшыня Бешанковіцкага райвыканкама Галіна

УКУНОВІЧ адзначыла, што да вялікага святга райцэнтр рыхтаваўся грунтоўна.

— Сучасныя «Дажынкi» — вельмі маштабны сацыяльна-культурны праект,

які дазваляе не толькі падвесці вынікі жніва і працы нашых хлебаробаў, але і значна змяніць аблічча месца жыхарства людзей, стварыць камфортныя ўмовы для жыцця, працы, баўлення часу, падамаваць турыстычны патэнцыял Віцебшчыны. Нездарма Прэзідэнт гаворыць, што моцныя рэгіёны — гэта моцная дзяржава. Дзякуючы вялікай увазе і падтрымцы рэгіёнаў значнае пераўтварэнне зазнаў і наш гарадскі пасёлак абсалютна ў кожнай сферы: адміністрацыйны будынік, пляцоўкі, дваровыя тэрыторыі, значна абнавіўся жыллёвы сектар, што вельмі важна для людзей.

Падчас святга аграрыяў госці Бешанковічаў пабывалі на кірмашы-выставе майстроў народных рамёстваў з усяй вобласці, наведалі падворкі, паспыталі мясцовыя прысмакі, пабывалі на розных інтэрактыўных пляцоўках для дзяцей і дарослых, на вуліцах Бешанковічаў для глядачоў выступалі творчыя калектывы. Завяршылася святга ўвечары святочным канцэртам.

Алена КРАВЕЦ.

Гасцеўня «Звяды»

ДЭКРЭТ — НАЙЛЕПШЫ ЧАС СТАЦЬ ПІСЬМЕННИКАМ

Магіляўчанка Вольга Смалякова пра любоў да чытаньня, рамантыку і свой літаратурны дэбют

Літаратурная пляцоўка Міністэрства інфармацыі LitUP шмат каму ўжо дала магчымасць паспрабаваць сябе ў якасці пісьменніка. Абмежаванню па ўзросце і родзе дзейнасці тут няма. Галоўнае, каб твор быў цікавы, актуальны і самабытны. Летась яго пераможцам стала магіляўчанка Вольга Смалякова, яна прапанавала прыгодніцкую аповесць для падлеткаў «Прыгоды Алхімыча» пра юную дзяўчынку Лізавету Алхімовіч, якую бацькі адпраўляюць вучыцца ў інстытут высакародных дзяўчат у губернскай Магілёў. Для аматараў дэтэктыўнага жанру будзе цікава прасачыць лёс гераіні ад пачатку да канца. Кніга ўжо ўбачыла свет у Выдавецкім доме «Звезда», яе можна знайсці на розных кніжных сайтах. Сёння Вольга дзеліцца з нашымі чытачамі сакрэтамі свайго літаратурнага хобі.

маючы вопыту і спецыяльнай адукацыі, стварыць досыць захапляльны твор на 200 старонак? Гэта вялікая праца. А ты, атрымаеца, не вельмі і напружвалася, пісала паміж кармленнямі дачкі...

— Напісала я сваю аповесць не за тыдзень, а за год. Але я не ўспрымала творчасць як працу. Гэта была своеасаблівая гульня, падарожжа ў XIX стагоддзе, якое мяне вабіць.

Калі я вырашыла, што цікава будзе паглыбіцца ў гэты час як аўтару, прыдумала шкільт аповесці, яе пачатка і канцоўку. Адразу ж вырашыла, што гэта будзе падлеткавы дэтэктыў. Прыдумала галоўную гераіню, дэталізавала па характары, па сюжэце. Паглыбілася ва ўспаміны інстытута-смаляняк. Іх вельмі шмат і ў інтэрнэце, і ў бібліятэцы. Абапіралася на сведчанні інстытута Надзеі Лухманавой і Лідзі Чарскай. Мне былі цікавыя іх інстытуткія ўражанні, яны апісалі іх, хутчэй за ўсё, на аснове дзённікавых запісаў. Вельмі ўсё дэталізавана. Пісалі, як яны вучыліся, як жылі, за што іх каралі, якія патрабаванні існавалі, як праводзіліся балі, каго на іх запрашалі. Нічога сама не выдумляла. Чытала ўспаміны не толькі гэтых інстытутак, але і іншых. Шукала канкрэтныя дэталі быту.

Паціху вымалёўваліся характары, лініі сюжэта. Гэта было не хутка, не адразу. Пісала, усё больш паглыбляючыся і захоплены. Таму здавальненне і расцягнулася на год. Хацелася пісаць — пісала, не хацелася — займалася іншымі справамі. У мяне не было ніякіх планаў, задач, выразных графікаў. У выніку атрымалася тое, чаго я ад сябе і не чакала.

— Не, я нават не ведала пра яго. Стала шукаць у інтэрнэце конкурсы для пачынаючых пісьменнікаў Беларусі, і высачыла прэмія LitUP. Я была вельмі рада, што ёсць магчымасць пратэсціраваць аповесць. У мяне быў час, каб нешта адкарактываць, падаць заўку. Мне, лічы, пашчасціла.

— А хто быў першым тваім чытачом і рэцэнзентам?

вядомая на Магілёўшчыне мастак Данута Чэх-Астрашэўская.

— У кнігі шмат рамантычных момантаў, невядомых інтрыг. Адчуваецца, што ты аматар прыгодніцкай літаратуры. Якім аўтарам аддаеш перавагу?

— Мне даспадобы літаратура рамантычная, часам фантастычная. Падабаецца Сэлінджэр, Акунін, Рубіна, Толкін, Роўлінг. Абажаю яе Гары Потара. Раней чытала толькі папярковыя кнігі, а ў дэкрэце ацаніла карысць аўдыякніг. Выходзіш з дзіцём на прагулку і слухай усё, што табе цікава. Для пашырэння кругагляду слухала аўтару, імёны якіх на слыху. Таго ж Пялёвіна. Наогул я ўсёдня. Выйшла з дэкрэту і пераклалася зноў на папярковыя кнігі. Чытаю Шарлоту Бронтэ «Джэйн Эйр». Падарожжа ў іншы час ратуе мяне ад таго негатыву, які бывае ў жыцці. Такім чынам адпачываю. Дачцэ пяць гадоў, таксама расце кнігалюба. Любіць Успенскага, ёй вельмі падабаецца кот Матроскін. Чытаем разам — яна крыху па складах, потым я. І разглядаем, што на іх ёсць.

— Ці засталася жаданне працягнуць літаратурную дзейнасць?

— Пакуль у развагах. Можна, у другі дэкрэт трэба схадзіць (усміхаючыся)? Калі пісала аповесць, у мяне была дзесьці камерчыная, асабістая цікавасць: ацэнна або не. Мне важна было даведацца, які водку кніга атрымае ў чытацкай аўдыторыі. Ёсць мара паказаць яе якому-небудзь рэжысёру і каб у яго ўзнікла жаданне зрабіць па ёй фільм. Пакуль у літаратурнай творчасці перапынак. А там час пакажа...

Нэлі ЗІГУЛЯ.

Фота з архіва гераіні.

— Ці былі прататыпы ў тваіх гераінь, той жа Лізаветы Алхімовіч?

— Гэта зборныя вобразы маіх сяброў, знаёмых, маёй ліцэйскай пары з адсылкай у XIX стагоддзе. Сяброўка Лізы — бабруйчанка Эсфір Кавалерчык — таксама цалкам прыдуманая вобраз. Яўрэйскія «прыколы», якімі яна вылучаецца, збіралі на крупінках. Бабруйск — наогул асаблівы горад. Падчас работы ў абласной газеце адкрыла для сябе бабруйскія пісьменнікаў, таго ж Сівелу. Так што Кавалерчык невыпадкова ў мяне з'явілася.

— Як атрымалася трапіць са сваёй кнігай на конкурс?

— Мой першы чытач і крытык — маці. Перад тым, як я адправіла твор на конкурс, яна — гісторык па адукацыі, свежым вокам яго праглядала і ўбачыла некалькі супярэчнасці, якія я своечасова выправіла.

— Звяртае ўвагу вельмі ўдалае афармленне кнігі. Хто аўтар ілюстрацый?

— Навучанкі Магілёўскага эканамічнага прафесійна-тэхнічнага каледжа сёстры-двойняты Анастасія і Аляксандра Дварэцкія, ім усяго па 16 гадоў. У «Выдавецкім доме» «Звезда» таксама іх ацанілі, нават ніякіх прэтэнзій не было. Дзяўчаты літаральна за пару месяцаў праілюстравалі мой рукапіс. Педагог дзяўчат, дарэчы,

— Калі я пайшла ў дэкрэт, у мяне цалкам на 180 градусаў перамяніўся светопгляд — расказвае яна. — Усе гэтыя п'ялёнкі-распашонкі, зразумела, — вялікае шчасце, але гэта яшчэ і рэўцыя. Трэба на нешта пераклачыць увагу. І вось менавіта для таго, каб пераклачыцца, вырашыла паспрабаваць сябе ў якасці пісьменніцы. Калі пачынала, не думала, што гэта выльецца ў нешта сур'ёзнае. Марыла, вядома, у глыбіні душы пра поспех, але часам былі сумненні, што я наогул гэты твор закончу. Але пачала і захапілася. Пакуль мая маленькая Соня спала па чатыры разы на дзень, паспявала ў сваіх фантазіях перанесціся далёка за межы кватэры. XIX стагоддзе — час, які мне вельмі падабаецца. Я заканчала магілёўскі ліцэй № 1, які знаходзіцца ў старым будынку, і там вельмі моцна адчуваецца старадаўні дух. У канцы XIX стагоддзя там ву-

чыліся дзяўчынкі-епархіялкі. Усё настройвае на таямнічы лад: калоны, цёмныя калідоры. Расказваюць, што часам нават містычныя з'явы адбываюцца. Мае аднакласніцы кляліся, што бачылі прывід.

Мэтазнакіравана пісала пра Магілёўскую вобласць і Магілёў. Інстытута шляхетных дзяўчат, пра які ідзе размова ў аповесці, у горадзе не было, але гіпатэтычна ён мог існаваць. У 1826 годзе спадарыня Савіч каля Прапойска (цяпер Слаўгарад) быў ўтвораны прыватны пансіён, які рыхтаваў гувернантак. Пасля пансіён перавялі на дачу Піпенберг, што каля Буйніч пад Магілёвам. Планавалася ў будучыні ператварыць яго ў інстытут шляхетных дзяўчат. Аднак жонка Аляксандра II імператрыца Марыя вырашыла, што мэтазгодней у Магілёве адкрыць жаночую гімназію.

— Падзяліся сакрэтам, наколькі складана было так з чыстага аркуша, не

Мне даспадобы літаратура рамантычная, часам фантастычная. Падабаецца Сэлінджэр, Акунін, Рубіна, Толкін, Роўлінг. Абажаю яе Гары Потара. Раней чытала толькі папярковыя кнігі, а ў дэкрэце ацаніла карысць аўдыякніг. Выходзіш з дзіцём на прагулку і слухай усё, што табе цікава. Для пашырэння кругагляду слухала аўтару, імёны якіх на слыху. Таго ж Пялёвіна. Наогул я ўсёдня.

Новыя кнігі

ЦІ ЛЮБІЦЕ ВЫ СВЯТЫ?..

У «Мастацкай літаратуры» выйшла даўно запатрабаваная кніга — «Народны календар школьніка: святы для дзяцей і тых, хто іх любіць». Аўтар канцэпцыі і тэксту — вядомая пісьменніца, аўтарытэты выдавецкі рэдактар Аксана Спрынчан.

навуковец не ведае, у які дзень якога свята нарадзілася. Але ў іх вельмі прыгожыя назвы: Каляды, Гуканне вясны, Вялікдзень, Сёмуха, Купалле...

І вось гэтыя цікавыя і таямнічыя святы святкуе ўвесь наш народ, святкавалі мае прапрапрабабулі і прапрапрадзядулі, святкавалі вашы прапрапрабабулі і прапрапрадзядулі. Святку я ў іх не ўпэўнена, што і для вас гэта святы.

Святы аб'ядноўваюць нас. Яны былі яшчэ да таго, як з'явіліся кнігі, а што ўжо казаць пра тэлефон. А цяпер мы можам не толькі святкаваць, але і чытаць пра святы ў кнігах і ў сеціве. А калі вы адзначаеце свята, можаце яшчэ зрабіць фотаздымкі, напісаць гісторыю, якога адзначалі, і, можа, нават прыдумаць для вядомага свята сваю цікавую гульню.

Ведайце: калі вы святкуеце — нашы народныя святы жывуць. Яны жывыя, пакуль мы з імі». Лепей і не скажаш!

Разгортваеце кнігу, гартайце яе раздзелы згодна з народным календаром (а назвы ў раздзелаў наступныя — «У зімовую часінку пагуляйце са сняжынкай»; «Увесну святу ў хаце цесна»; «Святкуй улетку, пакуль цёпла, дзетка!»; «На вясенскае свята ўсяго багата») — і рыхтуйце святы. Спярга, зразумелая справа, — Каляды! Пасля — Грамніцы (Стрэнчанне), Масленіца. А мінула зіма, пачалася вясна — Гуканне вясны, Вялік-

дзень, Радаўніца. Улетку — Сёмуха, Купалле, Спас. Асеннія святы — Багач, Пакровы, Дзяды.

Аксана Спрынчан падрабязна (і без награвушчвання тэксту лішняй, складанай інфармацыяй) выкладае характар свята, патлумачвае, з якой часінай яно звязана, расказвае, як павінна, згодна з народнай традыцыяй, праходзіць. Удакладняе, хто якімі клопатамі пры падрыхтоўцы свята павінен быць заняты. Расказвае аўтар і складальнік кнігі «Народны календар школьніка» пра тое, як праводзіць свята, а ў некаторых выпадках падае і сапраўдны яго сцэнарый. Адзначае, што пры святкаванні ў той ці іншай мясцовасці бываюць адрознасці. А значыць, трэба прыслухацца да апоўведаў старэйшых, а магчыма — і пашукаць адпаведную гістарычную літаратуру, зазірнуць у іншыя фальклорныя зборы.

Ёсць у кнізе і загадкі, і гульні. Пад назвай «Я прыдумала загад-

кі — у іх святочныя адгадкі» — загадкі, якія раскіданы па ўсіх раздзелах «Народнага календара школьніка», якія звязаны з самымі рознымі святамі.

У выданні адмысловы дызайн, прыгожае мастацкае афармленне, якое істотна дапаўняе змест, стварае настрой пры чытанні, знаёмстве з кнігай. Застаецца толькі павіншаваць аўтару праекта, выдавецтва «Мастацкая літаратура» з добрай святочнай падзеяй, з кнігай выключна знакавага выхаваўчага характару. І разам з тым... пашкадаваць: тыраж — усяго толькі 1200 экзэмпляраў. Так што спяшайцеся набыць «Народны календар школьніка». Зрабіць гэта можна ў любімых кнігарні ААТ «Белкніга», а таксама ў Мінску ў кнігарні «Акадэмія» па адрасе: праспект Незалежнасці, 72.

Добрага настрою на ўсе святы з народнага календара!

Мікола БЕРЛЕЖ.

ДЫЯНІСІЙ ЗАРЭМБА: ВЫДАТНЫ

3 жыцця беларуса, які здзейсніў тры кругасветныя вандроўкі,

30 сакавіка 1867 года дзяржаакратаром ЗША Уільямам Сьюардам і рускім пасланнікам у дыпламатычнай місіі Вашынгтона Эдуардам Шклямам у горадзе Сітка (былая сталіца Раскай Амерыкі, якая раней называлася Новаархангельскам) быў падпісаны дагавор, па якім Расія прадавала Аляску Злучаным Штатам. Сума ўгоды, узгодненая і адобраная Сенатам ЗША і імператарам Аляксандрам II, складала 7,2 мільёна долараў.

Аб продажы рускіх уладанняў на Аляску амерыканцам у 1867 годзе жыве шмат легенд. Напрыклад, насуперак усялякім прэчэнням гісторыкаў, да гэтага часу жыве меркаванне, што Аляску Расія не прадала, а аддала Злучаным Штатам у арэнду на 99 гадоў, а Брэжнеў проста нібыта не стаў забіраць тэрыторыю таму, што не хацеў ускладняць і так няпростыя адносіны са Штатамі ў перыяд «халоднай вайны», ды і не існавала тады такога механізму. Некаторыя ж і наогул перакананы, што грашовыя сродкі, атрыманыя з продажу Аляскі, якія ў выглядзе заплаты зліткаў дастаўлялі ў Расію, затанулі падчас караблекрушэння ў Фінскім заліве — нягледзячы на тое, што ў расійскіх імперскіх казначэйскіх дакументах тых гадоў ёсць відавочная пазнака, якая сведчыць аб атрыманні поўнай сумы. А паколькі перагаворы з Расіяй аб перадачы тэрыторыі веў дзяржаакратар Уільям Сьюард, то набыццё новых земляў у амерыканскіх газетах тых гадоў называлі «дурасцю Сьюарда», саму Аляску — «куфрам з лёдам», «заапаркам палярных мядзведзяў» і наогул заўзята крытыкавалі ўрад, у прыватнасці прэзідэнта Эндрю Джонсона, за разбазарэнне дзяржаўнай казны. Дарчы, пры праходжанні дагавора аб куплі праз Сенат ЗША з'явілася і сама назва Аляска. Тады сенатар Чарльз Самнер у сваёй прамове ў абарону набыцця новых тэрыторый, прытрымліваючыся традыцый карэнага насельніцтва Алеуцкіх астравоў, даў ім новае найменне — Аляска, г. зн. «кітавое месца, кітавое багацце».

Расія пакідала з такой цяжкасцю здабытую і засвоеную яямлю на амерыканскім кантыненце. Хаця планы былі зусім іншыя...

ДРЭННЫ НАСТРОЙ БАРОНА УРАНГЕЛЯ: ЯК СПЫНІЦЬ АНГЛІЧАН?

...Кіраўнік рускіх пасляненняў у Амерыцы барон Фердынанд Пятровіч Урангель быў у дрэнным настроі. Ён не любіў дыпламатычныя праблемы, але яны ўзніклі, і іх трэба было вырашаць. Яго турбавала паўднёва-ўсходняя мяжа рускіх калоній у Амерыцы, якая ўшчыльную падыходзіла да тэрыторыі, што належала англійскай Гудзонбайскай кампаніі. Па канвенцыі паміж Расіяй і Англіяй 1825 года ў шыраце архіпелага Аляксандра за Расіяй была пакінута берагавая паласа амерыканскага мацерыка 30 міль шырынёй. Пры гэтым англійскім прамыслоўцам было дадзена права суднаходства па ўсіх раках, якія перасякаюць рысу паміж рускімі і англійскімі тэрыторыямі. Пасля чаго агенты Гудзонбайскай кампаніі развілі шырокую дзейнасць сярод індзейскіх плямёнаў, якія засялялі рускія калоніі. У супрацьлегласць Раска-амерыканскай Гудзонбайскай кампанія пушным промыслам не займалася, абмяжоўваючыся тым, што вымывала футры ў індзейцаў на розныя цацачкі. Для Раска-амерыканскай кампаніі такая канкурэнцыя была не пад сілу.

Як спыніць англійскую экспансію, барон не ведаў, але трэба было нешта рабіць. Тым больш што да яго дайшлі чуткі аб з'яўленні англійцаў у вусці ракі Стахін. Яны рабілі замеры і праводзілі даследаванні, адначасова абцяючы тубыльцам гандляваць з імі па больш прывабных цэнах, чым рускія. Вядома, гэта прынясе страты Раска-амерыканскай кампаніі.

Урангель у раздражненні ўстаў з-за стала і падшоў да акна. Адсюль, з вышыні другога паверха двухпавярховага будынка, які стаіць на высокім узгорку, добра праглядаўся Сітхінскі заліў і расцягнуты ўздоўж узбярэжжа Новаархангельск — сталіца Раскай Амерыкі. Каля ўвахода ў заліў красавалася гара Эчкомб, вяршыня якой была пакрыта снегам, а схілы пачыналі зелянець густым лесам. Праз нізкія хмары часам віднелася вясновае сонейка, адорваючы на некаторы час сваім святлом і цяплом суровую прыроду гэтага краю.

У дзверы пастукалі. Урангель рэзка павярнуўся:

— Заходзьце!

На парозе з'явіўся каржакаваты, сярэдняга росту марскі афіцёр.

— Праходзь, Дыянсіей Фэдаравіч, — сказаў барон і сам накіраваўся да гося, павітаўся з ім, абмянуўся поціскам рук.

Яны добра ведалі адзін аднаго і размаўлялі паміж сабой на «ты». Абодва былі вопытнымі мараплаўцамі. У абодвух за спінай — па два кругасветныя плаванні і буйныя даследчыя працы: ва Урангеля — паўночна-ўсходняга ўзбярэжжа Сібіры, у Дыянсіі Зарэмбы — Аляскі і Берынгавага мора. Абодва, яшчэ будучы мічманамі, змянілі аднастайную службу страявога марскога афіцэра на поўнае небяспек і рызык жыццё вандроўніка. Яны былі аднагодкамі — абодвум па 38 гадоў. Абодва служылі ў Раска-амерыканскай кампаніі.

Мараплавец, даследчык арктычных раёнаў Паўночнай Амерыкі Дыянсіей Фэдаравіч Зарэмба быў са збыдзельных магілёўскіх дваран. Ён браў удзел у трох кругасветных плаваннях, зрабіў найбольш поўнае фізіка-геаграфічнае апісанне Аляскі. Яго імем названы астравы ў архіпелага Аляксандра і ў Берынгавым моры. Бясконца адданы мору, ён шмат зрабіў для ўслаўлення сваёй Айчыны, але, на жаль, яго імя было забыта... Пра яго мала інфармацыі. Нават месца нараджэння дакладна не вядома. У дакументах і слоўніках каротка ўказваецца — Магілёўская губерня. А пра яго далейшае жыццё і службу можна меркаваць толькі па лістах родным самога Дыянсіі Фэдаравіча ды ўспамінах сучаснікаў, з якімі ён служыў.

...Паруснік «Сувораў» пад камандай Захара Панафідзіна ўзяў курс у Новы Свет з Кранштата ў верасні 1816 года і без прыгод прыбыў у Новаархангельск, што знаходзіцца на тым самым архіпелагу Аляксандра. У Амерыцы каманда правяла некалькі месяцаў і ў студзені 1818-га адправілася

ЗАРЭМБА ДЫЯНІСІЙ ФЭДАРАВІЧ

Рускі ваенны марак, кругасветны мараплавец і падарожнік, які тройчы абгануў зямны шар, даследчык Раскай Амерыкі, капітан першага рангу.

Нарадзіўся ў 1797 годзе ў сям'і магілёўскіх дваран.

У 1814 годзе скончыў штурманскае вучылішча ў Санкт-Пецярбургу.

У 1816—1818 гадах плаваў памочнікам штурмана на караблі Раска-амерыканскай кампаніі пад камандай З. І. Панафідзіна з Кранштата ў Рускую Амерыку вакол мыса Горн і назад тым жа шляхам, здзейсніўшы першае кругасветнае падарожжа, калі не было яшчэ і 20.

У 1819—1821 гадах здзейсніў другое кругасветнае плаванне з заходам у Рускую Амерыку на кампанейскім караблі «Барадзіно» зноў пад камандай Панафідзіна.

У 1822—1824 гадах служыў на беразе ў Кранштаце ў 21-м Флоцкім экіпажы.

У 1825 годзе штурманам на брызе «Рэвель» хадзіў у Фінскім заліве.

У лютым 1826 года адкамандазваны ў РАК і праз Сібір адправіўся ў Ахоцк, а адтуль на кампанейскім брызе «Фінляндія» в кастрычніка прыбыў у Новаархангельск (горад Сітка на Алясцы да 1867 года, сталіца Раскай Амерыкі. — РЭД.).

У 1827—1838 гадах плаваў у Ціхім акіяне, камандуючы рознымі караблямі Раска-амерыканскай кампаніі, даследаваў архіпелаг Аляксандра каля заходняга берага Паўночнай Амерыкі ў заліве Аляска. Пабудоваў па заданні Ф. П. Урангеля Дыянсіейскі рэдут, названы першапачаткова ў гонар яго заснавальніка «Рэдутам Св. Дыянсіі» на кантынентальным беразе Амерыкі ў нізоўях ракі Стахін, і некалькі іншых рускіх умацаванняў. У 1831 годзе Зарэмба камандаваў брыгам «Уруп», на якім па ўказанні Урангеля плаваў з Новаархангельска ў Ахоцк. У 1833 годзе ў званні лейтэнанта камандаваў брыгам «Чычагаў».

У 1837 годзе Зарэмба атрымаў чарговае званне. За мінутыя тры гады ён пабудоваў яшчэ два парты на поўнач ад Дыянсіейскага.

дадому. 19 кастрычніка «Сувораў» прыбыў у Кранштат.

Дыянсіей выдатна працявіў сябе падчас першай кругасветкі, і ў верасні 1819-га яго бяруць штурманам на карабэль «Барадзіно», на якім Зарэмба адпраўляецца ў другое кругасветнае плаванне.

З Кранштата выйшлі восенню, таму ад звыклага шляху праз мыс Горн прыйшося адмовіцца з-за моцных штормаў. Пайшлі ўсходнім шляхам праз мыс Добрай Надзеі, а затым праз Зонскія астравы. Ніколі раней расійскія караблі не хадзілі такім шляхам.

Са сваімі штурманскімі абавязкамі Зарэмба справіўся, а галоўнае, засяцрога ад невядомай інфекцыйнай хваробы. Гэта было самае трагічнае плаванне ў гісторыі расійскага паруснага флоту.

Пасля таго, як «Барадзіно» папоўніў запасы вады на інданезійскім востраве Ява, на борце захварэлі некалькі членаў каманды. Першым памёр урач. З хваробай змагалі-

ў мічманы. Ён служыў на беразе, хадзіў у Фінскім заліве, а ў 1926 годзе, як чалавека вопытнага і дасведчанага ў амерыканскіх рэаліях, зноў накіравалі на Аляску, але ўжо з іншымі задачамі.

Праехаўшы ўсю Сібір, Зарэмба дабраўся да Ахоцка, а там на караблі пераправіўся на Аляску. Наперадзе было больш за дзесяць гадоў амерыканскай кампаніі.

Камандуючы рознымі судамі, ён вывучаў кантынентальную Амерыку і астравы каля ўзбярэжжа, праводзіў гідрагеаграфічныя даследаванні.

ЗАМАЦАВАЦА НА ЗАНЯТЫХ РУБЯЖАХ

Паколькі тады яшчэ была актуальная задача замацавацца на занятых рубяжах, у 1833 годзе пад кіраўніцтвам Дыянсіі Зарэмбы на кантынентальным беразе Амерыкі быў пабудаваны рэдут, названы

Першая сустрэча з індзейцамі, каранымі насельніцкамі Аляскі.

ся і падчас стаянкі на Алясцы, і на зваротным шляху, калі кінулі якар у Рыа-дэ-Жанейра. Але члены каманды працягвалі паіраць. 16 верасня 1821 года, калі судна вярнулася ў Кранштат, падвалі сумны вынік: памёр 41 чалавек.

У наступным, 1822, годзе Дыянсіей Зарэмба быў пераведзены

Рускія і англійцае атрымлівалі пушніну, а індзейцы — еўрапейскія тавары.

Барон Урангель быў збынтэжаны: сапсаваліся адносіны з Гудзонбайскай кампаніяй.

Зарэмба і сам меў звесткі, што кампанія хоча пабудоваць паселішча ў вярхоўі ракі Сіцікін і перакрыць рускім гандаль у гэтых краях.

«Дрэнна ўсё», — думаў ён. І пакуль не ведаў, што рабіць, каб выправіць сітуацыю.

Менавіта яму Урангель даручыў экспедыцыю ў тыя краі. Мэта — пабудоваць рэдут у вусці ракі.

— Загрузіш усё неабходнае для будаўніцтва. Наймеш людзей, майстаравых. Да восені трэба, каб рэдут стаяў. Пазней завязём гарматы, стрэльбы, порох.

— Будзе зроблена, — спакойна вымавіў Зарэмба барону, выслушаўшы загад.

Прыкладна такі дыялог мог адбыцца (і, хутэй за ўсё, адбыўся) у кабінете Фердынанда Пятровіча Урангеля.

Праз некалькі тыдняў, у сярэдзіне мая 1834 года, брыг «Чычагаў» кінуў якар непадалёк ад вусця ракі Сіцікін.

Шхуна без праблем дайшла да месца будаўніцтва і кінула якар.

У першы дзень ставілі палаткі, распальвалі вогнішчы. Добра наладжаны начлег і ежа — першая справа для работнікаў. Далей людзі раздзяліліся па брыгадах. Адны разгружалі шхуну, другія пачалі расчышчаць пляцоўку, трэція пайшлі секчы лес. У той дзень маракі ўстанавілі высішкі шток і паднялі расійскі сцяг, адзначыўшы тым самым, што тут уладанні Расіі.

Зарэмба сам рабіў чарчэж будучага рэдута і кожны дзень кантраляваў ход будаўніцтва. Ацэрагаючыся варажых дзеянняў з боку індзейцаў, ён выставіў ахову са сваіх матросаў. Але пакуль індзейцаў не было відаць.

Работа ішла спорна, з кожным днём рэдут разрастаўся.

У той час рэдуты па сваім уладкаванні паназіралі сабой не што іншае, як гандлёвыя крамы для абмену таварам з абарыгенамі. Для бяспекі гэтыя крамы і прылеглае да іх жыллё абносіліся з чатырох бакоў частаколам. У двух процілеглых па дыяганалі кутах утворанага частаколам чатырохкутнага ўзводзіліся невялікія бярвеністыя вежы з дзвюма-трыма гарматамі малага калібру. Ваеннага гарнізона не было, у выпадку трывогі трымалі абарону самі. Прамыслоўцы і рабочыя, якія жылі ў рэдуче, звычайна ад 8 да 25 чалавек, для гэтага забяспечваліся агнястрэльнай і халоднай зброяй. Імі камандаваў аканом, чалавек, які загадваў усёй гаспадаркай.

Да сярэдзіны чэрвеня ўжо былі гатовы кухня і лязня, падняліся сцены казармы. Брыгады прыступілі да будаўніцтва склада і крамы, пачалі ўзводзіць частакол. Ізноў прыйшла шхуна з харчам і будаўнічымі матэрыяламі — дошкамі, брусамі, жалезам.

І тут з'явіліся індзейцы. Спачатку гэта былі разведчыкі. Яны здалі паназіралі за рускімі і зніклі. Потым з'явіліся іх перагаворшчыкі.

— Наш таён (правадыр) хоча пагаварыць з табой, — важна заявілі яны Зарэмбу.

ДАСЛЕДЧЫК, СЦІПЛЫ АФІЦЭР...

змагаўся з індзейцамі і ў ліку першых «заваяваў» Аляску

— Я гатовы сустрэцца з ім у любы час, — адказаў лейтэнант, — няхай прыходзіць сюды.

Дамовіліся аб часе і месцы сустрэчы. Вырашана было правесці сустрэчу на борце брыга, у каюце капітана. Перегаворшчыкі пайшлі задаволеныя.

ЛЮЛЬКА МІРУ

Зарэмба ж, наадварот, быў устрывожаны. У паўднёвай частцы рускай Амерыкі жылі ваяўнічыя плямёны пад агульнай

прадбачліва захапіў з Новаархангельска.

Потым яны абмяняліся прывітальнымі словамі і паднеслі адно аднаму падарункі. З боку калошаў гэта былі скуркі пушнога зверга, а з боку рускіх — гаспадарчыя рэчы, тытунь, чай, цукар.

У сваёй каюце Зарэмба прапанаваў гасці гарбату, пасля чаго яны раскурывілі люлькі і пачалі размову. Размова шла ў асноўным аб будучых абменах таварам і аб устанавленні дружалюбных

і абяцанняў для ўсталявання добрых адносін з індзейцамі. У канцы ліста ён паведаміў, што прынята рашэнне даць рэдуту назву «Дыянісіеўскі».

Неўзабаве прыбыла жанчына-таён са сваімі людзьмі. Перадача былога палоннага праходзіла на берэзе каля рэдута.

— Ты мой сябар, — урачыста заявіла яна. — Цяпер ніхто не зможа парушыць нашага сяброўства. Мы заўсёды будзем гандляваць з вамі...

СУТЫКНЕННІ З ІНДЗЕЙЦАМІ

Бяда прыйшла нечакана.

Аднойчы ўвечары на берэзе загарэлі вогнішчы, загрукалі барабаны. Зарэмба, які ў гэты час знаходзіўся на караблі, загадаў спусціць шлюпку і адправіўся да рэдута з дзясяткам матросаў, узброеных ружжамі. Перад гэтым ён загадаў сваіму памочніку падрыхтаваць гарматы і, калі ўзнікне неабходнасць, прыкрыць яго агнём.

У крэпасці людзі рыхтаваліся да бою: займалі месцы каля байніц, гармат, разносілі боепрыпасы.

Калошы тым часам гучна крычалі, слявалі, нешта выкрывалі, але пакуль не нападлі.

Індзейцы хадзілі адзін за адным вакол вялікага вогнішча з гартным крыкам і трасучы зброяй. Іх цэлы былі размаляваныя, на галовах надзелты маскі з вываі звароў і розных страшыдлаў. Скакаў шаман, стукаючы ў бубен.

«Гэта баявы рытуальны танец, — думаў лейтэнант. — Яны рыхтуюцца да вайны. Дрэнна, што ў іх ёсць агнястрэльная зброя, стралкі яны хвацкія».

Зарэмба падняўся на вежку і аглядзеў праз падзорную трубу наваколле. Ён бачыў вялізны атрад індзейцаў, узброеных ружжамі. «Бостанцы» пастараліся, — злосна прабурчаў ён сабе пад нос.

«Бостанцы» рускія называлі жыхароў Злучаных Штатаў. Прадпрымальныя амерыканцы таёмна гандлявалі з індзейцамі зброяй і спіртам, што прыносіла немалыя барышы. «Белья людзі з усходу добра з намі гандлююць», успомніў ён словы таёна.

Тым часам індзейцы пайшлі на прыступ. Яны акружылі рэдут, пачалі кідаць стрэлы і страляць са стрэльбаў. Калошы дзейнічалі смела, падышлі проста да частакола і паспрабавалі падпаліць яго. І, гоць мокрыя бар'евы не гарэлі, гэта ўжо рабілася небяспечным для абложаных.

Рускія адстрэльвалі з байніц толькі ружжамі, Зарэмба вырашыў гарматы пакуль не выкарыстоўваць. Праз некалькі гадзін сутыкнення, забраўшы параненых, індзейцы адышлі, але аблогу не знялі.

На наступную раніцу калошы зноў пайшлі ў наступленне. Больш рашуча і смела — на гэты раз яны неслі спехам звязаныя лесвіцы. Каб не дапусціць неспрыяцеля да частакола, рускія сустрэлі іх агнём з гармат. Тубыльцы адступілі, але было відаць, што яны зноў збіраюцца атакаваць. Справа набывала сур'ёзны абарот. Зарэмба падумаў ужо зняць людзей з брыга і выкарыстоўваць для абароны і карабельныя гарматы, але адбылося нечаканае.

З лесу ў тыл нападаючым выскочыў ланцуг індзейцаў на чале з... жанчынай-таёнам. Індыянка не засталася ў даўгу за выратаванага брата. Дапамога, аказаная рускім яе воінамі, прыйшла своечасова.

— Ты дапамог мне, я дапамагла табе, — коратка сказала яна.

Зарэмба падарыў ёй люстэрка ў прыгожай аправе і ўсё, што ў яго было ў запасе з жаночых упрыгожванняў. Індыянка радавалася як дзіця.

...У лістападзе Зарэмба прывёў свой брыг «Чычагаў» у Новаархангельск. Урангель застаўся задаволены дакладам лейтэнанта.

— Добра папрацаваў, Дыянісій Фёдаравіч. Прадстаўлю да ўзнагароды.

— Не за ўзнагароды і чыны служым Айчыне, — спакойна адказаў Зарэмба.

Праз некалькі дзён ён быў узнагароджаны дыямантавым пярсцёнкам.

— Прабач, — сказаў Урангель, — гэта самае большае, чым можа заахвоціць цябе Руска-амерыканская кампанія ў маёй асобе. Але я з найбліжэйшай аказіяй адпраўлю прадстаўленне на прызначэнне цябе ў капітан-лейтэнанты.

Гэтага звання Зарэмбу прыйшлося чакаць тры гады. Адтэрміноўка была звязана з судовай цяжкай паміж Гудзонбайскай і Руска-Амерыканскай кампаніямі з-за затрымкі англійскага судна «Дрыяда» ў вусці ракі Сіцікін. У выніку англічане нібыта панеслі

У пачатку XX стагоддзя прадпрымальныя бізнесмены асвоілі недалёка ад гавані Святога Іаана мінеральныя крыніцы і ўступілі ў канцы 1890-х да выпуску вады

Zarembo. Разлівалі яе ў Сіэтле, што ў штаце Вашынгтон. На рынку яна прадавалася пад рэкламнымі слогамамі «Знакамітая мінеральная вада Аляскі», «Іскры жыцця». Вада прадавалася ў бутэльках сіняга колеру. Вядома, што выпускалася мінералка ад Зарэмбы да пачатку 1910-х. Да гэтага часу на аукцыёнах прадаюць яе бутэльныя рэтыкеткі.

форта Рос, якім Расія валодала ў Каліфорніі.

Нават будучы на гэтай пасадзе, Зарэмба працягваў сваё гідраграфічнае даследаванне ў Берынгавым моры і заліве Аляска.

Індзейцы тлінкіты (калошы) — карэнныя насельнікі Аляскі.

назвай тлінкіты. Рускія звалі іх калошамі. Яны займалі вялікую тэрыторыю Паўночна-Заходняй Амерыкі ўздоўж узбярэжжа і ў глыб мацерыка, а некаторыя сяліліся на астравых. На востраве Сітха, дзе размяшчаўся Новаархангельск, таксама жыло племя сітхінскіх калошаў, якія з першых гадоў з'яўлення рускіх аказвалі ім упартае супраціўленне. З гадамі, праўда, яны ўціхамірыліся, сталі гандляваць і пастаўляць харчы жыхарам Новаархангельска, але прага помсты заўсёды кіпела ў іх жылах. Не маючы узброенай сілы ў дастатковай колькасці, каланіяльныя ўлады ўвесь час асцерагаліся абвастэрэння адносін з калошамі. Каб пазбегнуць сутыкненняў, рускія адгарадзілі Новаархангельск ад паселішча індзейцаў бярынейскай крапасной сцяной з гарматамі. Але гэта дапамагала мала. Нападзенні калошаў на рускія паселішчы здараліся штогод. Што ўжо казаць пра мацерыковыя індзейцаў. Тут зніклі нават асобныя атрады прамысловаўцаў. Рускія ўсяляк імкнуліся падтрымліваць з імі сяброўскія адносіны, але эканамічна зацікавіць калошаў ніяк не ўдавалася, бо сама Руска-амерыканская кампанія ўвесь час адчувала цяжкасці з дастаўкай тавару.

На здзіўленне Зарэмбы, таёнам аказалася жанчына. Яна прыбыла на лодцы ў акружэнні некалькіх сваіх супляменнікаў. Госця ўзлезла на трапе і спынілася на палубе, азіраючыся па баках. Гэта была буйная жанчына, вышэй сярэдняга росту, з круглым, амаль квадратным тварам. Яе шырокія плечы пакрывала мядзведжая шкура. Цёмныя вочы з цікаўнасцю глядзелі на лейтэнанта. Ведваючы, што індзейцы звычайна не вітаюцца за руку, Зарэмба прывітаў сваю госцю паклонам галавы, прыклаўшы руку да сэрца. Жанчына адказала тым жа. Далей яны размаўлялі праз перакладчыка, якога лейтэнант

сувязяў. Лейтэнант патроху супакойваўся, бачачы добразычлівае стаўленне жанчыны-таёна да яго. У канцы сустрэчы суразмоўніца раптам паведаміла, што «сустралася з вашым кіраўніком». Зарэмба здзіўся — барон Урангель нічога не паведамляў яму пра гэта. Па словах індыянікі, ёй стала вядома, што яе племя з'яўляецца падданым рускага цара і знаходзіцца пад яго абаронай.

— Гэта так, — пацвердзіў Зарэмба.

— Тады хай ён вызваліць майго брата.

Лейтэнант здзіўся: які брат, дзе ён? Правадыр племені індзейцаў паведаміла, што той захоплены ў палон атрадам аднаго з варагуючых плямёнаў.

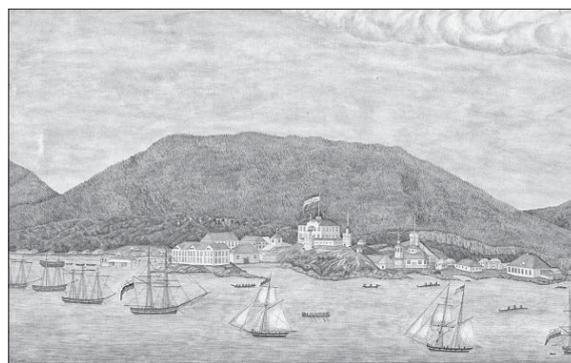
Зарэмба ведаў, што сярод плямёнаў тлінкітаў не было згоды. Яны ўвесь час ваявалі адзін з адным. Зрэшты, такое раз'яднанне калошаў у нейкай ступені абараняла, калі можна так сказаць, рускіх ад іх замахаў.

Ён асцярожна паабяцаў, што яго «правіцель» зможа ўгаварыць правадыра сітхінскага племя адпусціць яе брата.

— Добра, — задаволена кінула жанчына, — але трэба паспяшасца. Яны могуць прынесці яго ў ахвяру.

Лейтэнанту было вядома, што ў тлінкітаў ёсць звычай чалавечага ахвярапрынашэння.

Абяцанні даюцца хутка, асабліва калі ўлічваць складанасць абстаноўкі, але і выконваць іх таксама трэба было не адкладваючы, хоць зрабіць гэта было няпроста. Толькі праз некалькі месяцаў падшлася чарговая шхуна з грузам. На радасць Зарэмбы, на яе борце знаходзіўся і малады індзеец, брат правадыра племені. Адрозна ж быў адпраўлены паслыньні да тубыльцаў. Са шхунай прыйшоў ліст ад Урангеля. Ён дзякаваў сваіму падначаленаму за праведзеную работу. Ён не пісаў, як яму ўдалося вызваліць калоша, але параіў не шкадаваць падарункаў

Новаархангельск, сталіца Рускай Амерыкі.

вялікія грашовыя страты. Дзеянні рускага камандзіра былі прызнаны не зусім правільнымі. Лейтэнанта Зарэмбо маглі і пакараць, але за яго заступіўся Урангель, які з 1835-га ўжо знаходзіўся ў Пецярбургу і ўзначальваў Руска-Амерыканскую кампанію.

У 1837 годзе Зарэмба ўсё ж атрымаў сваё чарговае званне. За мінулыя тры гады ён абудоваў яшчэ два рэдуты на поўнач ад Дыянісіеўскага. Гэта была тэрыторыя племені, якое ўзначальвала жанчына-таён, таму там адразу ж наладзіліся добрыя адносіны з тубыльцамі.

У 1839-м, праехаўшы праз усю Сібір сухалутным шляхам, Зарэмба прыйшоў у Пецярбург. Але ўжо на наступны год ён, камандуючы новым караблём «Наследнік Аляксандр», які толькі што сыйшоў са стапеляў, перайшоў з Кранштата вакол мыса Горн у Новаархангельск.

Тут Зарэмба быў прызначаны памочнікам кіраўніка руска-амерыканскіх калоній з прызначэннем у капітаны 2-га рангу. У 1841 годзе ён быў пасрэднікам у продажы

У 1849 годзе яму было прысвоена званне капітана 1-га рангу, а ў 1851 годзе Дыянісій Фёдаравіч звольніўся са службы. Здаўшы справы, Зарэмба адправіўся ў Пецярбург праз Сібір, завяршыўшы такім чынам сваё трэцяе кругасветнае падарожжа. Некаторы час ён супраціўляўся з Рускім географічным таварыствам, адным з заснавальнікаў якога быў Урангель.

У канцы 1855 года Зарэмба захварэў і раптоўна памёр.

Даведаўшыся аб яго смерці, кіраўнік марскога міністэрства імперыі Фердынанд Урангель горка заўважыў: — Зарэмба столькі зрабіў для нашай Айчыны, што мог бы стаць у шэраг з выдатнымі даследчыкамі Паўночнай Амерыкі, але, на жаль, ён пайшоў з жыцця як сціплы марскі афіцэр.

...Адкрыты даследчыкам у 1830-х гадах востраў у архіпелагу Аляксандра так і назвалі: востраў Зарэмбы, ён размешчаны паблізу паўднёва-Усходняга узбярэжжа штата Аляска.

Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

МІЖ ПАРОМАМ І МОСТАМ

Таямніцы самага маленькага горада

Здараюцца падарожжы, якія толькі праз нейкі час ацэньваеш напоўніцу. Раптам да цябе прыходзяць новыя факты, і кажаш сабе: а я ж там быў і не звярнуў увагі, не ведаў пра гістарычную падбіўку! Самы б час вярнуцца, прайсці ўсё па-новай, паглядзець іншымі вачыма...

Але не ведаю, ці ўдасца мне калі-небудзь зноў трапіць у Дзісну, самы маленькі горад Беларусі... Не, нам і тады, у першае падарожжа, хапіла ўражанняў. Але пасля гутаркі з пісьменнікам Віктарам Праўдзіным і знаёмствам з яго раманам «Непераможны злом», дзеянне якога адбываецца на Дзісеншчыне, я ўсвадоміла, колькі засталася падчас нашага падарожжа нераскрытага.

Так што для мяне гэта нагода паўтарыць вандройку, няхай і ў памяці.

КАПЕЦ НА ДЗЕВЯЦЬ ВЕЖАЎ

Наведзець Дзісну мы збіраліся даўно. Старажытны, летапісны горад, назва якога паходзіць ад пракаветнага «блiшчэць», «ззяць» — відавочна, што перад прашчурамі калісьці так зьялі воды Заходняй Дзвіны і Дзісны. Тут калісьці стаяў замак на дзевяць вежаў Капец-гарадок, на востраве, дзе зліваюцца Дзісна і Заходняя Дзвіна, ахоўваў шлях на Полацк. Тут у 1569-м святкавалі атрыманне Магдэбургскага права і герба — «у блакітным полі ладдзя з разгорнутым ветразем»... Вядомы падарожнік Сямёнаў Цян-Шанскі назваў Дзісну найлепшым горадам Віленскай губерні.

Сёння тут жыве каля дзюж тысяч жыхароў...

А знаёмства з Дзіснай для нас пачалося з парома.

Папраўдзе, мы спецыяльна паехалі такім шляхам, каб атрымаць экзатычныя ўражанняў. Нацягваюцца тросы, тахае маторчык, тросі дрыжаць пад нагамі

го берага. Выглядаюць яны гатычна: чырвоная цэгла, пустыя высокія прагалы ваканіц... Але гэта павятовае лякарня на сто ложкаў была збудавана адносна нядаўна, на пачатку мінулага стагоддзя, у 1903 годзе.

Будынак таксама адзначаўся ў гісторыі. У 1918-м перад ім казаў палыміяныя прамовы чырвоны камандзір Гай, у дваццатыя не менш палыміяна выступаў з вершамі Дзямян Бедны, потым — заходнебеларускі паэт Міхась Машара. Будынак пацярэў ад артабстра-лу 1944-га года... Збіраліся яшчэ ў 1950-х аднаўляць — ды так і не аднавілі... Але жывапісныя руіны натхнілі рэжысёра Вітала Чацверыкова, які здымаў тут эпізоды свайго фільма «Чорная бяроза». Нават пасяліўся пасля ў Дзісне, закахавшыся ў кравадзі. У якіх, дарэчы, здымаліся шмат якія кінатворы...

На пагорку за руінамі лякарні — драўляная лўка, сядзячы на якой можна бясконца любавалася тым, як каціць свае воды рака, і

сапраўдны горад з непаўторнай атмасферай. Нейкая ўтульнасць, ціша, нетаропкасць... І гісторыя, якая глядзіць адусюль. Вось будынак синагогі, вось — колішні гатэль «Рыга»... А вось нас сустрэкае погляд касмічнага вечнага вандройніка Язэпа Драздовіча — мурал, намалеваны на сцяне дома па вуліцы Юбілейнай, былая Замкавая. Адзін з самых загадкавых і рамантычных мастакоў нарадзіўся непадалёк, у засценку Пунькі. Малюнак Драздовіча з выявай роднага засценка выкарыстаны ў мурале. Тут, у Дзісне, маці куляла будучаму генію кніжкі, з якіх ён перамалёўваў малюнкi. Тут у 1922-м ён зрабіў альбом графічных лістоў, малюючы «Дзісенку», потым склаў зборнік «Песні Дзісеншчыны». Часта выконваў замовы мясцовых жыхароў — мог і шафу размаляваць, і дыван, і партрэт зрабіць... Зусім побач — вучэльня, дзе чатыры гады вучыўся Язэп Драздовіч.

Сёння двухпавярховы цагляны будынак на Тэльмана, з робіць уражанне нежылога. На вокнах запаленыя, век не мытыя, занавескі, дзверы расчыненыя... Зайшлі ў пад'езд — пуста, ціха, пыльна, не ведаю, што засталася ад былой вучэльні, хіба жалезныя парэнчы?

«ШТО БОГ ПАШЛЕ, ТОЕ І БУДУ ТРываць»

А вось ззяе золатам купалоў і беллю сцен храм... Царква Уваскрэсення Хрыстова...

Якраз быў святочны дзень, на вячэрняй службе шмат народа... і расчыненая рака, над якой — абраз святаго мучаніка Канстанціна Жданава. Фасад ракі распісаны сцэнай пакутніцтва святаго...

Нарадзіўся ён непадалёк, у Стара-Шаркаўшчыне, у сям'і іерэя Дзмітрыя Жданава. Іх дом стаяў на

беразе Дзісны непадалёк ад царквы. Менавіта там, у сённяшняй Шаркаўшчыне, Канстанцін Жданаў замяніў на пасадзе іерэя свайго памерлага бацьку і пабудоваў новую царкву на месцы старога, якая ўжо руйнавалася. Збіраў грошы з прыхаджан, шукаў фундатараў у Маскве і Санкт-Пецярбургу...

Свята-Успенская царква, збудаваная ім, стаіць і дасюль. Кажуць, падлогу ў новай царкве бацюшка укладваў сам...

Матушка Ганна нарадзіла айцу Канстанціну Жданаву сына Георгія, але праз два гады памерла. А ў маладога бацюшкі яшчэ на руках непаўналетні брат Ювеналій і сёстры Любоў і Марыя. Але айцец Канстанцін клапаціўся не толькі пра сваіх асірацелых дзетак — ладзіў прытулак для дзяцей-сірот. Нядзіўна, што шчырага бацюшку вельмі любілі...

А падзеі насіявалі страшныя. Першая сусветная вайна... Калі Вільню ў 1915-м занялі немцы, епархіяльны цэнтр быў перанесены ў Дзісну, сюды прыбыві Высокапраасвяшчэннейшы архіепіскап Віленскі і Літоўскі Ціхан. Няма сумневу, што айцец Канстанцін Жданаў нярэдка сустрэкаўся са сваім архіепіскапам.

29 жніўня 1916 года ўладька Ціхан наведваў Стара-Шаркаўшчыны прыход, пасля чаго айцец Канстанцін быў прызначаны загадчыкам эвакуацыянай у Стара-Шаркаўшчыну Беразевейкай жаночай другакласнай школы.

А потым — новыя выпрабаванні. Рэвалюцыя 1917 года, усталяванне савецкай улады... Віктар Праўдзін у сваім рамане «Нязломны злом» даследваў падзеі таго часу; у павеце ўладу захапілі людзі несумленныя, якія толькі называлі сябе бальшавікамі. На іх чале стаў хцівы прайдзісвет па прозвішчы Малаўка. І ён узненавіў дзеі маладога бацюшкі, да якога людзі беглі на парад і паратунак. Пад выдуманай

падставай айца Канстанціна арыштавалі, калі ён вяртаўся дадому пасля службы.

Дарэмна прыхаджане збіралі подпісы пад прашэннямі, патрабуючы вызваліць святара, прапапоўвалі выкуп. Каб здзейсніць прысуд падале ад прыхаджан, бацюшку з Шаркаўшчыны адправілі ў Дзісну. Тут у вязніцы ён правёў пакутлівы апошні месяц свайго жыцця. Не зламаўся. Асудзілі на смерць. Разам з айцом Канстанцінам утрымліваўся настаіцель Язненскай Спаса-Праабражэнскай царквы святар Аляксей Сакалоў. Вось ён і распавёў пра апошнія дні айца Канстанціна: як мужна той трымаўся, не здраджваючы сваёй веры. Калі взыняў влі на расстрэл, была магчымаць збегчы, якой Аляксей Сакалоў і скарыстаўся: расстрэльная каманда была ўся п'яная. Жанчын, якія знаходзіліся ў групе асуджаных, канваіры расстралялі непадалёк ад Дзісны, а святароў правілі далей, у гушчар. Айцец Канстанцін адмовіўся ад уцёкаў словамі «Я нікому нічога дрэннага не зрабіў. Што Бог пашле, тое і буду трываць».

Каты прымуслі айца Канстанціна выкапаць сабе магілу. Ён прасіў і адумаца і не здзяйсняць грэх забойства. Азвяржлівы канваіры пачалі біць бацюшку лапатамі. Перабілі галёнкі, адсеклі левую ступню... Потым дазволілі выкапаць яго апошняе жаданне памаліцца... Стукнулі па галаве, кінулі жывога ў яму і закапалі.

Жанчына, якая дапамагала сям'і айца Канстанціна па гаспадарцы, Марыя Шаблоўская, даведалася аб лёсе святара, калі прыехала з чарговым прашэннем аб яго вызваленні ў Дзісну. Разам з яшчэ двума прыхаджанамі адправілася на месца пакарання. Калі раскапалі магілу, выявілася, што бацюшка спрабаваў выбрацца з-пад зямлі, зусім няшмат не хапіла, задыхнуўся.

Айца Канстанціна вернікі таемна пахавалі на хрысціянскім чыне пад алтаром Дзісенскай могілкавай Свята-Адзігітрыеўскай царквы. Падрабязней пра лёс святаго пакутніка чытайце ў рамане «Нязломны злом», які выйшаў у гэтым годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура».

ЦАРКВА НА МОГІЛКАХ

Мы наведалі ў тую нашу паездку і старыя Дзісенскія могілкі. Прайшлі праз рэшткі цаглянай брамы, аздобленай мазаікай з чорных каменячыкаў. Прыгожая старая званіца на два ярусы, праёмы закрытыя фарбаванымі карычневай фарбай дошкамі. А вось і царква... Невялічкая і дзіўная: большая частка такаса з чырвонай цэгла, а частка, там, дзе ўваход, — з белай сілікатнай. Тая, што

з чырвонай, пабудавана ў 1904 годзе, дабудавалі белай ужо ў канцы XX стагоддзя... Металічная шылдчакка сведчыць: «Адзігітрыеўская царква. Помнік архітэктуры пачатку XX ст.». Па абодва бакі ад увахода на белай цэгле — два зялёныя бляшаныя крыжы, адзін з надпісам «Чаю воскресенія мертвых».

Час быў позні, царква зачыненая. Ды каб і зайшлі — мы ж тады не ведалі, што там дзевяноста гадоў пад алтаром спачывалі нячлныя мошчы святаго пакутніка Канстанціна Жданава!

Прыхаджане ніколі не забывалі свайго бацюшку, верылі ў яго заступніцтва. На сцяне Свята-Успенскай царквы ў Шаркаўшчыне змясцілі партрэт айца Канстанціна, выкананы па яго фотаздымку.

20 жніўня 2008 года нячлныя мошчы свяшчэннапакутніка Канстанціна па благаслаўленні архіепіскапа Полацкага і Глыбоцкага Федасія далі ад падлогу Адзігітрыеўскай царквы, перакалі ў новую труну і размясцілі ва Уваскрэсенскім храме горада Дзісны. А ў 2009 годзе на Сінадэльнай камісіі па кананізацыі святых Рускай Праваслаўнай Царквы было прынята рашэнне аб царкоўным усаўленні іерэя Канстанціна Жданава.

Пэўны час мошчы свяшчэннапакутніка спачывалі ва Уваскрэсенскай царкве з правага боку ад алтара ў разьбной драўлянай рацы. 27 красавіка 2020 года мошчы ўрачыста перанеслі ў Полацк, у кафедральны сабор. Епіскап Полацкі і Глыбоцкі Ігнаці тады сказаў у сваёй пропаведзі: «Усюды, дзе пабываў святы Канстанцін, ён нябачна прысутнічае».

Так што суправаджаў нас святы пакутнік Канстанцін Жданаў і ў вандройцы па Дзісне...

Вяртаючыся, мы праехалі мост праз Дзісну — мост гэты стаў таксама візітнай карткай горада, як Эйфелева вежа для Парыжа... Адзіны ў Беларусі стагадзевы жалезны мост з драўляным пакрыццём даўжынёй у 150 метраў. Ён збудаваны яшчэ ў 1908 годзе, сведка шматлікіх падзей. У 1944-м немцы хацелі ўзарваць яго, каб спыніць наступленне савецкіх войскаў, адзін пралёт ад выбуху ўпаў у раку. Але вызваліцеляў гэта, разумею, не спыніла, Дзісна стала свабоднай... А вось пралёт з ракі падмаца не сталі — праз нейкі час прывезлі з Германіі трафейныя чыгунныя прагон, усталявалі. Кажуць, ён і цяпер стаіць...

Не ведаю, калі яшчэ мы апынемся ў незвычайным горадзе на зліцці Заходняй Дзвіны і Дзісны. Але будзе магчымаць — з'ездзім, што і вам усім раю... У тым ліку каб пакланіцца памяці святаго пакутніка Канстанціна Жданава.

Людміла РУБЛЕўСКАЯ.

дошкі парома... Павольна плывём цераз Заходнюю Дзвіну, гоюю, сапраўды зіхоткую. Неверагодна прыгожая краіна — чырвоныя напаўзруйнаваныя мурны на супрацьлеглым беразе, на зялёным пагорку люструюцца ў вадзе... Ля прычала — мёрная лесвіца, па якой можна бацьчы, як уздымаўся ў розныя гады ўзровень вады. Кажуць, што ў 1931 годзе да падынялася на 12 метраў 68 сантыметраў.

А вось мы і ля тых таямнічых мураў, што бачылі з та-

ўяўляць стары замак Капец і ладдзі з ветразямі... Ветразі, дарэчы, былі зусім не бэльмі — даўней іх фарбавалі ў самыя розныя колеры, і нагадвалі яны прычарасных стракатых матылёў... А з другога боку лякарні, побач з аўтавакзалам, — яшчэ адзін стары будынак, у якім было Папачыцельства пра царврозасць. У 1911 годзе тут выступалі легендарны беларускі тэатр пад кіраўніцтвам Ігната Буйніцкага.

Вёскі бываюць большыя... Але не, не вёска —

Суайчыннікі

ЖЫХАРЫ ВОСЬМАГА РЭГІЁНА

З 2016 года ў Беларусі праводзяцца творчыя стажыроўкі для беларусаў замежжа, падчас якіх яны наведваюць арганізацыі культуры і ўстановы адукацыі, праходзяць заняткі на базе прафесійных калектываў мастацкай творчасці, на майстар-класах пераймаюць сакрэты ў рамеснікаў, выязджаюць у рэгіёны і знаёмяцца з носьбітамі народных традыцый. Такія сустрэчы надзвычай запатрабаваныя, таму сёлета было вырашана правесці ажно тры стажыроўкі, прычым зрабіць іх вузка накіраванымі — асобна для майстроў дэкаратыўна-прыкладной творчасці, вакалістаў і харэографу.

— Праграма кожнай стажыроўкі вельмі насычаная, мы імкнёмся ўмясціць максімальную колькасць мерапрыемстваў, каб беларусы замежжа як мага больш павезлі з сабой ведаў, якія рэтрансліруюць у сваіх калектывах, — расказаў **Вольга ЯКАБСОН, дырэктар Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур, які займаецца арганізацыяй стажыровак.** — Сярод удзельнікаў ёсць тыя, хто раней не быў у Беларусі. Таму мы ўключаем у праграму наведванне цікавых гістарычных мясцін, каб людзі ўбачылі, якая цудоўная, гасцінная наша зямля, і ў краінах свайго пражывання падзяліліся сваімі ўражаннямі, запрасілі прыязджаць сюды.

як трапілі за мяжу, пра свае арганізацыі і дзейнасць, звязаную з папулярызאцыяй нацыянальнай культуры. Часта людзі, якія цяпер раскіданы па розных краінах свету, на такіх стажыроўках сустрэкаюць землякоў, заводзяць новых сяброў, дамаўляюцца аб сумесных праектах, таму для іх Беларусь, як заўважыла Вольга Якабсон, — гэта краіна аднавання.

У верасні спасцігаць сакрэты персенай культуры прыбылі кіраўнікі, салісты ці ўдзельнікі вакальных калектываў грамадскіх аб'яднанняў беларусаў замежжа з розных рэгіёнаў Расіі, Літвы, Латвіі, Арменіі, Казахстана, Эстоніі, Італіі.

У праграме гэтай стажыроўкі — сустрэчы са спецыялістамі і

Кіраўнік Ерванскай беларускай абшчыны «Арменія — Беларусь» Лідзія Халіячэнка расказала, што далучылася да абшчыны яшчэ 13 гадоў таму. Выступала ў дзіцячым калектыве «Дударочки», а з 2017 года пачала саправаць у дарослым ансамблі «Родныя карані». Дзячына нарадзілася ў Арменіі, але ў Беларусі ўжо трэці раз:

— Вельмі падабаецца і Мінск, і прыгожая прырода, палі і ляссы. Заўсёды хочацца сюды вярнуцца. У Арменіі мы імкнёмся паказаць, што тут таксама жывуць беларусы, мы расказваем, якая цудоўная наша краіна, яе традыцыі, мова, шмат робім выставак, праводзім святы. Канстанцін Чабатар прадстаўляў беларусаў Прымор'я, цэнтрам якіх стаў Беларускі дом, створаны ў горадзе Усурійску.

— Я сам з Клецка. Шмат беларусаў трапіла на Далёкі Усход падчас службы ў арміі, некаторыя пасля распаду СССР там і засталіся. На стажыроўцы я ўпершыню. Эмоцыі перапаўняюць. Мы дакрануліся да найвышэйшага мастацтва. Шмат можна чаго ўзяць і пасля перадаць нашым харавым калектывам. Ды і не толькі. Я, напрыклад, магу і дываны вырабляць, і вучыць гэтаму дзяцей. А яшчэ мы патрыятычным выхаваннем займаемся, расказваем, як пачыналася вайна, пра Брэст, пра Хатынь.

З Прымор'я прыехала Наталля Спяялава, кіраўнік ансамбля «Жывая крыніца»:

— Уражана, наколькі высокі ўзровень стажыроўкі. Ужо ў першы дзень падчас сустрэчы з калектывам Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору імя Цітовіча я сабе ставіла плюсы і мінусы, убачыла, як многа яшчэ трэба працаваць, запомніла практыкаванні, якія трэба

рабіць, каб развіваць пеўчы апарат. Я павязу з сабой адсюль аб'ёмны музычны матэрыял. Ва ўніверсітэце культуры я запісала некалькі песень, якія ўвойдуць у рэпертуар майго калектыву. Фальклорныя самабытныя калектывы, з якімі мы сустрэкліся ў Дрыбінскім і Слаўгарадскім раёне, — гэта каштоўная крыніца таго, чым беларусы дыхаюць, чым жывуць.

У Беларускім доме беларусаў Прымор'я ёсць музей, дзе прадстаўлена беларуская хата, прадметы побыту, ручнікі, ёсць там і кашуля з беларускай вёскі, прастрэная ў гады вайны. Яна вісела на паркане, калі немцы падчас карнай аперацыі рабілі зачыстку — ішлі па вёсцы і працэсвалі яе стрэламі.

Адным з самых цікавых экспанатаў у музеі вёскі Чарчэт у Прыбайкаллі Мікалай Мутовін назваў калаўрот, якому пад 150 гадоў. Яе прывезлі перасяленцы. Заваёўваць Сібір беларусы выязджалі цэлымі вёскамі падчас Сталінскай рэформы. Тут перасяленцам у тыя часы абяцалі зямлю, якой не хапала на радзіме. Людзям даводзілася пачынаць з нуля, валяць настолькі тоўстыя дрэвы, што іх немагчыма было абхапіць, будаваць хаты... У Чарчэце і сёння праводзяцца абрадавыя святы, ёсць калектывы «Крыніца».

Сёння ў творчых калектывах пры беларускіх нацыянальна-культурных аб'яднаннях можна сустрэць не толькі беларусаў. Як прызналіся ўдзельнікі стажыроўкі, па-беларуску спяваюць нават татары. Надзея Сысоева прыехала з Астаны. Яна — удзельніца ансамбля «Вясёлка» пры беларускім культурным цэнтры «Радзіма». У калектыву трапіла выпадкова: пасля

аднаго з канцэртаў гурта падышла спытаць, як трапіць на наступны, а ў яе пацікавіліся, ці не хацела б яна далучыцца:

— Сустрэлі зычліва, адразу ўлілася ў калектыв, — кажа Надзея. — Сёлета, дарэчы, адзначылі яго дзесяцігоддзе. Я, руская, разам з беларусамі адчуваю сябе дома. У Астане вельмі любяць наш калектыв, вясёлы, задзірысты. Мы праводзім розныя мерапрыемствы, якія датычацца культуры і Беларусі, і Казахстана.

— У калектыве «Купалінка» клайпедскай дыяспары «Крыніца» таксама — не толькі беларусы. Мы любім меладычныя беларускія песні. Калі раптам зрываецца рэпетыцыя, пачынаюцца, як кажуць, «ломка», — кажа Юрыі Мікеенка з Літвы. — Не забываюцца суайчыннікі і на беларускую кухню. Сам Юрыі ад маці пераняў рэцэпт пышных бліноў на кефіры. Сябры, родныя і ўдзельнікі майстар-класу вельмі любяць гэтыя бліны з верашчакай, рэбрамі, кілбаскай, пханай пальцамі.

У паездцы ў рэгіёны, якая прайшла ў рамках стажыроўкі, гошч адзначыў не толькі выканальніцкае, але і кулінарнае майстэрства гаспадынь, якія ўмеюць нават са звычайных прадуктаў зрабіць «шэдэўральныя» стравы. Дарэчы, на адной з ранейшых стажыровак ужо была ўзнята ідэя аб правядзенні кулінарных майстар-класаў. Цудоўна было б стварыць і зборнік з рэцэптамі беларускага замежжа, якія яны перадаюць у сваіх сем'ях і якімі здзіўляюць падчас свят, што праходзяць у краінах іх пражывання.

У апошні дзень стажыроўкі беларусы замежжа сустрэліся з міністрам культуры Анатолем Маркевічам і Упаўнаважаным па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Аляксандрам Румакам. Дзялогавая працоўка прайшла на базе Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Мецца абрана невывпадкава — краіна адзначае 80-годдзе вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Беларусаў замежжа міністр назваў «жыхарамі восьмага рэгіёна» — у дадатак да ўсіх абласцей і горада Мінска:

— Няважна, ці свеціць вам паўднёвае сонца, ці трашчаць сібірскія маразы, ці шумяць салёныя хвалі Балтыкі, усе вы застаняце дзецімі нашай чыстай і ласкавай зямлі.

Алена ДЗЯДЗЮЛА, фота аўтар.

Вольга Віталіёўна расказала, што летас у IV Фестывалі мастацтваў беларусаў свету ўдзельнічаў ансамбль «Капалюш» з Іспаніі. Кіраўнік яго — беларуска, астатнія ўдзельнікі — іспанцы. Гошці былі вельмі ўражаныя, прызналіся, што хочучь прыехаць сюды знаоў, прывезці сяброў, родных, і гэта пры тым, што ў іспанцаў не прынята двойчы ехаць у адну краіну, яны любяць падарожнічаць, імкнуцца наведваць як мага болей розных мясцін.

Кожная стажыроўка пачынаецца з раніцы знаёмстваў, дзе ўдзельнікі расказваюць пра свае карані, мясціны, дзе нарадзіліся,

калектывамі, якія знаходзяцца ў сталіцы, заняткі з выкладчыкамі Універсітэта культуры і сустрэчы з фальклорнымі калектывамі ў Дрыбінскім і Слаўгарадскім раёнах. У рэгіёнах гошці слухалі мясцовыя песні, якія зберагаюць носьбіты, пазнаёмліся з элементамі абрадаў і паданямі Блакітнай крыніцы, пілі гаючую ваду і нават пахадзілі па вадзе — у Слаўгарадзе вераць, што крыніца лечыць...

Падзяліцца сваімі ўражаннямі аб стажыроўцы і расказаць, як захоўваюць беларускую культуру, гошці змоглі падчас сустрэчы ў Нацыянальным прэс-цэнтры.

Беларусь адзіная: дакументы сведчаць

У Нацыянальным гістарычным музеі адкрылася выстаўка «Беларусь адзіная», прымеркаваная да 85-годдзя ўз'яднання Заходняй і Усходняй Беларусі. Праект падрыхтаваны ў рамках Гранта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь сумесна з лаўрэатам прэміі «За духоўнае адраджэнне», аўтарам праекта «Бацькаўшчына» Уладзімірам Ліхадзедавым.

У экспазіцыі прадстаўлены фатаграфіі і перыядычныя выданні 1921—1939 гадоў з прыватнага збору калекцыянера, якую ён збірае амаль паўвека.

— Вы зможаце здзейсніць падарожжа ў часе. Параўнаць, як жылося беларусам пры Польшчы, што адбывалася ў Савецкай Беларусі. Убачыць, якую ролю адыграў Вызваленчы паход і ўз'яднанне Беларусі, — заўважыў Уладзімір Ліхадзедаў. Ён параіў першым наведвальнікам выстаўкі звярнуць увагу, што на тэрыторыі Заходняй Беларусі амаль не было буйных прадпрыемстваў. Нягледзячы на тое, што рэгіён быў аграрным, беларусы не маглі там набыць зямлю, бо яна была вельмі дарагой. Закрываліся школы, вялася асіміляцыя. А ва ўсходняй частцы была разгорнута індустрыялізацыя,

будавалі заводы, бальніцы, санаторыі, школы. Развіваліся аб'екты культуры, кінатэатры, клубы. Пра гэта сведчаць арыгінальныя дакументы.

Многія фатаграфіі ды выданні прадстаўлены ўпершыню. Факты, якія падаюцца ў іх, вядомыя толькі вузкому колу спецыялістаў—гісторыкаў. Дзякуючы выстаўцы, яе арганізатары спадзяюцца, што цяпер гэтыя звесткі стануць даступныя шырокаму колу. Тым больш што дадзеныя матэрыялы увайшлі ў кнігу «Беларусь адзіная», а таксама прадстаўлены ў больш кампактным варыянце — на планшэтах на перасоўнай выстаўцы, якая была паказана дэпутатам у парламенце. У далейшым плануецца, што мабільная выстаўка пабывае ва ўстановах культуры і адукацыі.

У Нацыянальным гістарычным музеі на выстаўцы можна пабачыць таксама і рэчы з гісторыяй: друкарскія станкі, арыгінальныя газеты, форму воінаў Чырвонай Арміі, якія ўдзельнічалі ў Вызваленчым паходзе, асабістыя рэчы аднаго з палітычных дзеячаў — Сяргея Прытыцкага, у тым ліку прастрэную камізэльку. Прадстаўлены тут і матэрыялы аб тым, як прайшлі першыя выбары на тэрыторыі ўз'яднанай Беларусі.

Ганна ПЯТРОВА, фота Алены ДЗЯДЗЮЛІ.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПОВТОРНОМ ОТКРЫТОМ АУКЦИОНЕ по продаже имущества ОАО по химической чистке одежды и стирке белья «Чайка» г. Гродно 5 ноября 2024 года

Лот № 1	Имущество, расположенное на земельном участке с кадастровым номером 44010000001001400 по ул. Фоллош, 12А площадью 1,1131 га (имущественное право земельного участка – право постоянного пользования); Капитальное строение с инвентарным номером 400/С-21057 по ул. Фоллош, 12А (назначение: здание неустановленного назначения, наименование: прачечная) площадью 2436,2 кв. м; составные части и принадлежности: котел КСТБ-5 с инвентарным номером 225. Капитальное строение с инвентарным номером 400/С-21059 по ул. Фоллош, 12А1 (назначение: здание нежилое, наименование: КТПП) площадью 10,4 кв. м; составные части и принадлежности: благоустройство территории (а), ограждение (б), ворота (в). Капитальное строение с инвентарным номером 400/С-21056 по ул. Фоллош, 12А/2 (назначение: здание специализированное автомобильного транспорта, наименование: гаражи) площадью 329,8 кв.м. Имущество, расположенное на земельном участке с кадастровым номером 440100000001011170 по ул. Фоллош, 12В площадью 0,7281 га (имущественное право земельного участка – право аренды по 13.11.2069). Капитальное строение с инвентарным номером 400/С-21060 по ул. Фоллош, 12В (назначение: здание нежилое, наименование: химчистка, баня, мастерская) площадью 425 кв. м. Капитальное строение с инвентарным номером 400/С-53970 по ул. Фоллош, 12В/1 (назначение: здание неустановленного назначения, наименование: баня) площадью 274,7 кв. м. Составные части и принадлежности: три пристройки Начальная цена продажи с понижением первоначальной на 50%: 611 772,00 рублей (с учетом НДС 20 %). Сумма задатка: 18 353,00 рублей
	Продавец ОАО по химической чистке одежды и стирке белья «Чайка» г. Гродно, г. Гродно, ул. Зернова, 6, тел. 8 (152) 60-73-74 Организатор аукциона: Коммунальное унитарное предприятие по оказанию услуг «Гродненский центр недвижимости», г. Гродно, пл. Ленина, д. 2/1, тел. 8 (152) 62-60-55, 62-60-56 Дата и время проведения аукциона: 5 ноября 2024 года 12.00 Место проведения аукциона: г. Гродно, пл. Ленина, д. 2/1, актовый зал Место приема заявлений и прилагаемых к нему документов: г. Гродно, пл. Ленина, д. 2/1, кабинет № 117 Дата и время начала приема документов: 7 октября 2024 года 8.00; дата и время окончания приема документов: 30 октября 2024 года 17.00

штраф в размере 500 базовых величин и за каждые последующие 6 месяцев нарушения обязательства – в размере 500 базовых величин.

• Проведение покупателем модернизации или реконструкции здания и ввод его в эксплуатацию в сроки, установленные проектной документацией, но не позднее четырех лет со дня заключения договора купли-продажи. В случае нарушения обязательства победитель торгов (покупатель) уплачивает продавцу штраф в размере 500 базовых величин и за каждые последующие 6 месяцев нарушения обязательства – в размере 500 базовых величин.

• Обеспечение покупателем перехода всех обязательств (в случае отчуждения имущества) в том объеме и на тех условиях, которые существовали к моменту приобретения имущества, до полного исполнения всех условий договора купли-продажи.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, вносящие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы:

- копии платежных поручений об оплате задатка на расчетный счет BY24AKBB30120000418104000000 Гродненское областное управление № 400 ОАО «Беларусбанк», г. Гродно, БИК АКBBVY2X, УНП 590727594, код назначения платежа 49091, получатель – коммунальное унитарное предприятие по оказанию услуг «Гродненский центр недвижимости»;

юридическим лицом или индивидуальным предпринимателем Республики Беларусь – копия документа, подтверждающего государственную регистрацию этого юридического лица или индивидуального предпринимателя, без нотариального засвидетельствования; **иностранным юридическим лицом** – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны учреждения (выписка должна быть произведена не ранее шести месяцев до подачи заявления на участие в торгах) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны учреждения с нотариально засвидетельствованным переводом на белорусский или русский язык; **представителем юридического лица Республики Беларусь** – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем); **представителем гражданина или индивидуального предпринимателя Республики Беларусь** – нотариально удостоверенная доверенность; **представителем иностранного юридического лица, иностранного физического лица** – доверенность, легализованная в установленном законодательством порядке, с нотариально засвидетельствованным переводом на белорусский или русский язык. При подаче документов заявителем (его представителем) предъявляется документ, удостоверяющий личность, а руководителем юридического лица также – документ, подтверждающий его полномочия.

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, но не позднее чем за 3 календарных дня до назначенной даты проведения аукциона, о чем организатором аукциона извещаются участники аукциона. Торги в отношении предмета аукциона проводятся при условии наличия двух или более участников. Победителем торгов по каждому предмету аукциона признается участник, предложивший наиболее высокую цену. В случае если аукцион признан несостоявшимся, в силу того, что заявление на участие в нем подано только одним участником или для участия в нем явился только один участник, предмет аукциона продается этому участнику при его согласии по начальной цене продажи, увеличенной на 5 процентов.

Срок заключения договора купли-продажи – в течение 20 дней после проведения торгов.

Оплата за объект производится по договоренности сторон. **Победитель обязан возместить расходы, связанные с организацией и проведением аукциона, в течение 3 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона, а также выплатить организатору аукциона вознаграждение в размере 2%.**

Извещение опубликовано на сайтах: Государственного комитета по имуществу ais.by, Гродненского городского исполнительного комитета grodno.gov.by, коммунального унитарного предприятия по оказанию услуг «Гродненский центр недвижимости» gcn.by

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Организатор аукциона и оператор ЭТП	ООО «ИПМ-Консалт оценок», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 46. УНП 191224638 (www.ipmtorgi.by)
Продавец	ООО «Риетуму Лизинг», г. Минск, ул. Одовского, д. 117, 6-й этаж, каб. 9. УНП 100180077
Предмет электронного аукциона: изолированное помещение (торговое помещение, общ. пл. 1458,8 кв. м, инв. № 300/Д-3384). Адрес: Гомельская обл., г. Гомель, ул. Царикова, 5А	Начальная цена лота с НДС 20 %: 227 850 долларов США*
*Примечание: цена продажи Предмета аукциона фиксируется в протоколе о результатах аукциона в сумме в белорусских рублях, эквивалентной цене продажи лота в долларах США по курсу НБРБ на дату проведения аукциона	
Обременение: площади помещения частично сданы в аренду. Помещение находится в залоге у АО «Риетуму Банка». Более подробную информацию можно узнать у организатора аукциона	
Задаток 5000,00 бел. руб. перечисляется на р/с BY92BELB30120048350080226000 в ОАО «Банк БелВЭБ», г. Минск, БИК BELBYU2X; УНП 191224638; получатель платежа – ООО «ИПМ-Консалт оценок»	
Срок подписания договора купли-продажи: 10 (десять) рабочих дней после проведения электронных торгов. Продавец составляет и направляет договор для подписания победителю аукциона	
Условия оплаты и передачи предмета электронных торгов	
Оплата должна быть произведена в течение 30 (тридцати) рабочих дней с момента вступления договора купли-продажи недвижимого имущества в силу. Обязанность по государственной регистрации договора купли-продажи, перехода права собственности на недвижимое имущество и расходы в связи с данными регистрационными действиями относятся на покупателя. В течение 10 (десяти) рабочих дней по факту полной оплаты покупателем стоимости недвижимого имущества по договору купли-продажи Продавец обязуется передать недвижимое имущество покупателю, не обремененное ипотекой	
Порядок проведения электронных торгов, критерии выявления победителя торгов, порядок оформления участия в торгах и результатов торгов, установленные регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по адресу: www.ipmtorgi.by	
Победитель электронных торгов, либо единственный участник электронных торгов, согласивший повысить начальную цену предмета электронных торгов на 5%, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и оплатить установленное вознаграждение в размере 1% от цены продажи предмета электронных торгов в течение 3 (трех) рабочих дней после проведения электронных торгов	
Предшлющее извещение опубликовано в газете «Звязда» от 17.09.2024	
Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, но не позднее чем за один день до наступления даты проведения аукциона	
Дата и время начала и окончания электронных торгов: 14.10.2024 с 11.00 до 12.00. Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи заявки, в случае если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов	
Дата и время окончания приема заявок	Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 11.10.2024 до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу www.ipmtorgi.by
Контактные телефоны: +375 (17) 373 21 33; +375 (44) 704 92 06, info@ipmtorgi.by	

Извещение о проведении аукционных торгов с условиями на право проектирования и строительства капитальных строений (зданий, сооружений) в г. Бресте

Предмет аукциона	Право на заключение договора на реализацию права проектирования и строительства капитальных строений (зданий и сооружений)
	Лот № 1 В районе пересечения Каменецкого шоссе и ул. Калиновой в г. Бресте не земельном участке площадью 4,0012 га
Функциональное назначение земельного участка	Земельный участок для строительства и обслуживания объекта по обслуживанию автомобильного транспорта по объекту «Возведение объекта по обслуживанию автомобильного транспорта в районе пересечения Каменецкого шоссе и ул. Калиновой в г. Бресте»
Вещное право предоставляемого земельного участка	В аренду сроком на 5 лет
Объекты недвижимости, подлежащие сносу	Объекты недвижимости КУП «Брестводоканал»
Начальная цена продажи (руб.)	28 278,48
Сумма задатка (руб.)	5 000,00
Расходы по подготовке градопаспорта, земельно-кадастровой документации, тех. условий, АПЗ (руб.)	14 087,75
Ориентировочный размер убытков, причиняемых изъятием земельных участков и сносом расположенных на них объектов недвижимости, возмещаемый победителем аукциона землепользователям, (руб.)	220 602,48 (на 28.12.2023 г.)
Организатор торгов – КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью», г. Брест, ул. Ленина, 50-23, тел. 53-81-92. Сайт: www.bgcn.by, www.city.brest.by, www.brest-region.gov.by	

Условия продажи:
Земельный участок будет предоставляться победителю аукциона либо единственному участнику несостоявшегося аукциона, выразившему согласие на предоставление ему предмета аукциона в аренду сроком на 5 лет для строительства и обслуживания объекта, на основании решения Брестского горисполкома об изъятии и предоставлении земельного участка, при соблюдении следующих условий:

- в течение 10 рабочих дней со дня подписания протокола о результатах аукциона или признания аукциона несостоявшимся; согласовать разработанный проект отвода земельного участка для проведения аукциона с установленным его границ; внести суммы платежей, отраженные в протоколе о результатах аукциона либо признания аукциона несостоявшимся в размерах, определенных соответствующим протоколом аукционных торгов в счет: оплаты за предмет аукциона (часть платы – в случае предоставления расщочки ее внесения в установленном порядке) победителем аукциона – в размере цены продажи, сформированной по результатам аукциона, а единственным участником – в размере начальной цены предмета аукциона, увеличенной на 5 процентов; расходов, понесенных городским бюджетом, по подготовке градостроительного паспорта, материалов об изъятии и предоставлении земельного участка; возмещения суммы затрат КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на организацию и проведение аукциона, в том числе расходов, связанных с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения;

- после совершения вышеуказанных действий, но не позднее двух рабочих дней победитель аукциона (единственный участник несостоявшегося аукциона) обязан заключить договор на реализацию права проектирования и строительства капитальных строений (зданий, сооружений);

- в установленном порядке разработать и утвердить проектную документацию на строительство объекта с учетом ее государственной экспертизы в срок, не превышающий два года со дня заключения договора на реализацию права проектирования и строительства;

- при проектировании и строительстве объекта будет учтен регламент использования и застройки земельного участка, установленный градостроительным паспортом;

- определение фактического размера убытков после принятия решения о предстоящем изъятии земельного участка до принятия решения об изъятии и предоставлении земельного участка;

- предоставления информации, подтверждающей реализацию имущественных прав и права проектирования капитальных строений (зданий, сооружений)

Размер штрафа, уплачиваемый в случаях, определенных Положением о порядке организации и проведения аукционных с условиями на право проектирования и строительства капитальных строений (зданий, сооружений), утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 13.01.2023 г. № 32

4 000,00 рублей

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукциона с условиями на право проектирования и строительства капитальных строений (зданий, сооружений), утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 13.01.2023 № 32, и состоит при наличии не менее двух участников. В аукционе могут участвовать юридические лица и индивидуальные предприниматели.

Перечень документов, представляемый участником аукциона: заявление на участие в аукционе; документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков) **юридическим лицом Республики Беларусь или индивидуальным предпринимателем** – копия документа, подтверждающего государственную регистрацию юридического лица или индивидуального предпринимателя, без нотариального засвидетельствования; **иностранным юридическим лицом** – копии учредительных документов и в выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть подготовлена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения; документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, при необходимости легализованные в установленном порядке, с нотариально заверенным переводом на белорусский или русский язык; **представителем заявителя (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководителем)** – доверенность, выданная в установленном законодательством порядке, при необходимости легализованная в установленном порядке, с нотариально заверенным переводом на белорусский или русский язык. При подаче документов заявителем (его представителем) предъявляется документ, удостоверяющий личность, а руководителем юридического лица также – документ, подтверждающий его полномочия.

Порядок осмотра предмета аукциона (лота) осуществляется участником аукциона по согласованию с организатором торгов.

Лицо, желающее принять участие в аукционе, обязано подписать с организатором торгов соглашение, определяющее взаимные права, обязанности и ответственность сторон в процессе подготовки и проведения аукциона

Задаток в размере до 20% от начальной цены предмета аукциона (лота) перечисляется на КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на р/с № BY73AKBB3012780360011000000 в ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Минск, код банка АКBBVY2X, УНП 290433924 в срок до 16.00 28.10.2024 г.

Аукцион состоится 31 октября 2024 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Энгельса, 3, актовый зал (либо каб. 607). Заявления на участие в аукционе принимаются с 8.30 01.10.2024 г. до 16.00 28.10.2024 г. (перерыв с 13.00 до 14.00; вых.: суб., вс.) по адресу: г. Брест, ул. Ленина, 50-23. Контактный телефон 53 81 92. Сайт: www.bgcn.by, www.city.brest.by, www.brest-region.gov.by

Сведения о результатах проведения рекламной игры

«Лето впечатлений вместе с Технобанком и Visa»

Сведения об организаторе – ООО «ЭфСиБи Бел», УНП 193185741.

Юридический адрес: Республика Беларусь, 220037, г. Минск, пер. Козлова, д. 25, пом. 22.

Наименование рекламной игры: «Лето впечатлений вместе с Технобанком и Visa».

Территория проведения рекламной игры: Республика Беларусь.

Срок начала и окончания рекламной игры, включая период выдачи призов и опубликования результатов проведения рекламной игры: с 6 мая 2024 года по 3 октября 2024 года.

Сведения о государственной регистрации рекламной игры: свидетельство о государственной регистрации рекламной игры № 4418 от 02.05.2024 года, выданное Министерством антимонопольного регулирования и торговли Республики Беларусь.

Сведения о количестве участников рекламной игры: 1688 участников. Призовой фонд разыгран полностью.

Победителями рекламной игры стали:

Приз 1. Денежный приз 1 000,00 белорусских рублей. Денежные средства в сумме 118,34 белорусских рублей (денежная часть приза):

Самусик Татьяна Федоровна, Горностай Татьяна Владимировна, Зеленцов Андрей Петрович, Миско Инна Николаевна, Дакуко Марта Владимировна, Агафонова Оксана Александровна, Раскоин Алексей Михайлович, Сотников Андрей Станиславович, Валюшко Михаил Владимирович.

Приз 2. Денежный приз 500,00 белорусских рублей. Денежные средства в сумме 43,63 белорусских рублей (денежная часть приза):

Бушнев Борис Юрьевич, Митрофанов Антон Владимирович, Пискун Александр Сергеевич, Цвирик Николай Валентинович, Шиньян Татьяна Владимировна, Королёва Галина Петровна, Яцёнов Сергей Викторович, Кушнер Наталья Михайловна, Телицына Виктория Александровна, Пилец Сергей Александрович, Саврицкий Александр Николаевич, Андрейевич Кирилл Александрович, Чагина Алина Сергеевна, Гончаров Михаил Дмитриевич, Семчук Елена Петровна, Камуз Сергей Владимирович, Гороховский Павел Сергеевич, Войтехевич Антон Иосифович, Хамидевич Юрий Михайлович, Мазурин Игорь Валерьевич.

Главный приз. Сертификат на туристические услуги на сумму 15 000,00 белорусских рублей сроком действия до 30.04.2025 года. Срок предоставления сертификата для заключения договора на оказание туристических услуг и для оплаты туристических услуг – до 31.12.2024 года. Денежные средства в сумме 2 210,30 белорусских рублей (денежная часть приза):

Чарашвили Гия Николаевич.

Телефон для справок по вопросам проведения рекламной игры: **+375 29 608 19 49.**

ИНФОРМАЦИЯ О ПРЯМОЙ ПРОДАЖЕ ПУСТУЮЩЕГО ЖИЛОГО ДОМА № 18 в д. Молчань

Мядельский сельский исполнительный комитет информирует о продаже жилого дома в соответствии с Указом Президента Республики Беларусь от 24.03.2021 № 116 «Об отуждении жилых домов в сельской местности и совершенствовании работы с пустующими домами».

Адрес жилого дома: Минская обл., Мядельский р-н, Мядельский с/с, д. Молчань, д. 18.

Сведения о земельном участке: создание земельного участка не зарегистрировано в регистре недвижимости.

Сведения о жилом доме: капитальное строение с инвентарным номером 633/С-3523 (назначение – здание одноквартирного жилого дома, наименование – одноэтажный бревенчатый жилой дом), общая жилая площадь – 53,1 кв. м, обшит вагонкой, количество жилых комнат – 1, полы – доска, отопление печное, водопровод отсутствует, канализация отсутствует, с бревенчатой холодной пристройкой и дощатой холодной пристройкой. **Степень износа жилого дома – 60 %.**

Цена дома: 40,00 (сорок) белорусских рублей (одна базовая величина). **Контактное лицо:** главный специалист Мядельского сельисполкома, тел. 8 (01797) 22362.

Перечень документов, которые необходимо представить претенденту на покупку: заявка на покупку жилого дома по форме, установленной Государственным комитетом по имуществу Республики Беларусь (Постановление от 23 сентября 2021 г. № 23, приложение 6);

гражданином – копия документа, удостоверяющего личность, без нотариального засвидетельствования; представителем гражданина – доверенность; индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации без нотариального засвидетельствования; представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица, без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов заявителя;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – копии учредительных документов и взыска из торгового реестра страны происхождения (взыска должна быть произведена в течение года до подачи заявки) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с засвидетельствованием в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, доверенность или документ, подтверждающий полномочия должностного лица. Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену. К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, представившие организатору торгов, в сроки, указанные в извещении, следующие документы: заявление на участие в торгах; копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для физических лиц и индивидуальных предпринимателей); доверенность представителю юридического лица (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководитель); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения торгов; согласие о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения торгов (в двух экземплярах); копию платежного поручения о внесении задатка, заверенную банком. Задаток перечисляется на расчетный счет унитарного предприятия «Могилевское отделение БелТПП».

Срок предоставления документов: до истечения 30 календарных дней со дня опубликования сведений о прямой продаже пустующего дома. **Заявки от претендентов на покупку указанного дома необходимо подавать лично либо через своего представителя в Мядельский сельский исполнительный комитет:** Минская обл., Мядельский район, г. Мядель, ул. 17 Сентября, 7, каб. 17.

В случае поступления двух (или более) заявок от претендентов на покупку данного дома его продажа будет осуществляться по результатам аукциона.

УНП 600380436

ООО «Деловая оценка» (организатор аукциона) по поручению Речицкого РайПО (продавец) извещает о проведении **31 октября 2024 года** открытого аукциона по продаже имущества в 12.00 по адресу: г. Гомель, ул. Жарковского, д. 24, каб. 3-2

Лот № 1: Капитальное строение с инв. № 340/С-3202501, общей площадью 691,6 кв. м, наименование: здание магазина № 36 «Родны кут», назначение: здание специализированное розничной торговли, расположенное на земельном участке с кадастровым № 324583804601000230, площадью 0,1106 га по адресу: Гомельская обл., Речицкий р-н, Жмуровский с/с, д. Пригородная, ул. Речицкая, 5Б. Составные части и принадлежности: подвал, три крыльца, калитка, ворота, забор, отмостка В состав лота входит оборудование в кол-ве 40 ед. Перечень имущества опубликован на сайте www.delooценка.by

Начальная цена продажи без НДС – 154 455,66 бел. руб. **Задаток** – 1 544,56 бел. руб.

Продавец: Речицкое РайПО, г. Речица, ул. Привокзальная, д. 2. Контакт. тел. +375 232 34-98-92, +375 33 643-43-14. **Шаг аукциона** – 5 % от начальной цены лота в фиксированной сумме.

Для участия в аукционе необходимо:
1. Оплатить задаток на расчетный счет Организатора аукциона ООО «Деловая оценка»: р/с BY60BELB30121322650030226000 в филиале ОАО «Банк БелБЭЗ», г. Гомель, пр-т Ленина, 10, БИК BELBY2X, УНП 490870026.

2. Подать заявление организатору аукциона по установленной форме с приложением необходимых документов по адресу: г. Гомель, ул. Жарковского, д. 24, каб. 3-2, в рабочие дни с 10.00 до 13.00 и 14.00 до 17.00 до даты опубликования настоящего извещения. **Прем задатки для участия в аукционе заканчиваются 30.10.2024 г. в 17.00.**

Порядок участия и проведения аукциона с перечнем необходимых документов опубликован на сайте www.delooценка.by.

Организатор аукциона вправе отказаться от проведения аукциона в любое время, но не позднее, чем за 3 (три) дня до его проведения. Единственным участником имеет право приобрести лот с шагом 5 %. Победителем торгов будет признан участник, предложивший более высокую цену. Лицо, являющееся победителем торгов, обязано: подписать протокол о результатах аукциона; заключить договор купли-продажи в течение 10 (десяти) рабочих дней с момента подписания протокола; стоимость, сформированная в результате аукциона, должна быть выплачена продавцу в течение 30 (тридцати) календарных дней с момента проведения торгов. Возместить затраты на организацию и проведение аукциона и оплатить вознаграждение организатору торгов в течение 5 (пяти) рабочих дней с момента подписания протокола. Задатки, уплаченные участниками аукциона, ставшими победителями, будут учтены в счет окончательной стоимости предмета оценки. Указанные объекты никому другому не проданы, не заложены, под запретом не состоят, судебного спора о них не имеется, других владельцев нет. Проводится аукцион в соответствии с Положением Общества с ограниченной ответственностью «Деловая оценка» о порядке организации и проведения аукционов по продаже имущества и права на заключение договоров аренды нежилых помещений (их части).

Контакт. тел. организатора аукциона: +375 (232) 34-62-36; +375 (44) 750-40-03; +375 (29) 303-30-62.

Центр Промышленной Оценки • ОРГАНИЗАЦИЯ АУКЦИОНОВ • ОЦЕНКА ВСЕХ ВИДОВ ИМУЩЕСТВА

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ПОВТОРНЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ ТОРГОВ В ФОРМЕ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА

Организатор аукциона	ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1607
Продавец	ОАО «Потсдам» г. Лида, Гродненская обл., г. Лида, ул. Летная, 4
Оператор / Адрес ЭТП	ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 5. www.ipmtorg.by

Предмет электронных торгов – транспортные средства с пробегом, расположенные по адресу: Гродненская обл., г. Лида, ул. Летная, 4

Лот № 1 – Грузовой фургон изотермический ГАЗ 27751-0000010-11, рег. знак AA 4335-4, № кузова Х8С27751Е70011640, 2007 г. в. **Начальная цена лота № 1 с НДС 20 % – 6 300,00 бел. руб.**

Лот № 2 – Грузовой фургон изотермический ГАЗ 3309, рег. знак C14490, № кузова Х5J27901Е60001817, 2006 г. в. **Начальная цена лота № 2 с НДС 20 % – 6 300,00 бел. руб.**

Задаток 10 % от начальной цены предмета электронных торгов в белорусских рублях перечисляется на р/счет BY47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелБЭЗ», БИК BELBY2X, УНП 191021390. Получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки»

Срок подписания договора купли-продажи: 5 (пять) рабочих дней со дня завершения электронных торгов

Срок оплаты предмета электронных торгов: 5 (пять) рабочих дней с даты заключения договора купли-продажи

Порядок проведения электронных торгов, критерии выявления победителя торгов, порядок оформления участия в торгах и результатов торгов, установлен регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по адресу: www.ipmtorg.by

Победитель электронных торгов, либо единственный участник электронных торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета электронных торгов на 5 %, обязан возместить затраты организатору торгов на их проведение, также оплатить организатору торгов установленное вознаграждение 8 % от цены продажи лота в течение 3 (трех) рабочих дней после проведения электронных торгов

Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, но не позднее чем за один день до наступления даты проведения аукциона

Извещения о предыдущих торгах опубликовано в газете «Звезда» от 03.08.2024

Дата и время начала и окончания электронных торгов: с 11.00 до 13.00 16.10.2024.

Торги проводятся на 10 минут с момента подачи ставки, в случае если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов

Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 15.10.2024 до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу www.ipmtorg.by

Контактные телефоны: +375 17-310-36-37; +375 (29) 154-34-35. E-mail: auction@cpo.by

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ТОРГОВ

Унитарное предприятие «Могилевское отделение БелТПП» 07 ноября 2024 в 14.00

проводит торги по продаже следующих объектов

ЛОТ № 1: КОМПЛЕКС ИМУЩЕСТВА (ФЕРМА ВБЛИЗИ Д. СТАН) В СОСТАВЕ:

№ п/п	Наименование объектов	Инвентарный номер	Основные технические и эксплуатационные характеристики
1	Коровник, инв. № 720/С-16004	262	Капитальное строение 1982 года постройки, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 1, площадь – 1714,9 кв. м, назначение – здание специализированное животноводства
2	Коровник, инв. № 720/С-16003	263	Капитальное строение 1967 года постройки, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 1А, площадь – 1353,8 кв. м, назначение – здание специализированное животноводства
3	Телятник-профилакторий, инв. № 720/С-16671	279	Капитальное строение, 1981 года постройки расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 4, площадь – 142,6 кв. м, назначение – здание специализированное животноводства
4	Телятник, инв. № 720/С-16669	275	Капитальное строение 1988 года постройки, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 3, площадь – 954,8 кв. м, назначение – здание специализированное животноводства
5	Водонапорная башня, инв. № 720/С-16007	649	Капитальное строение 1989 года ввода в эксплуатацию, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 300 м севернее д. Стан, назначение – сооружение специализированное водохозяйственного назначения
6	Артезианская скважина, инв. № 720/С-16002	651	Капитальное строение 1974 года ввода в эксплуатацию, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 300 м севернее д. Стан, назначение – сооружение специализированное водохозяйственного назначения

Начальная цена продажи лота № 1 составляет без учета НДС: 444 005,72 (четыре сорок четыре тысячи пять белорусских рублей 72 копейки), задаток 44 400,57 (сорок четыре тысячи четыреста белорусских рублей 57 копеек).

ЛОТ № 2: КОМПЛЕКС ИМУЩЕСТВА (ЗЕРНОСКЛАД ВБЛИЗИ Д. СТАН) В СОСТАВЕ:

№ п/п	Наименование объектов	Инвентарный номер	Основные технические и эксплуатационные характеристики
1	Зерносклад, инв. № 720/С-16011	211	Капитальное строение 1965 года постройки, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, 2, площадь – 411,2 кв. м, назначение – здание специализированное складов, торговых баз, баз материально-технического снабжения, хранилищ
2	Зерноподачка, инв. № 720/С-16700	634	Капитальное строение 1988 года ввода в эксплуатацию, расположенное по адресу: Могилевская обл., Горецкий р-н, Добровский с/с, южнее д. Стан, площадь – 537 кв. м, назначение – сооружение неустановленного назначения

Начальная цена продажи лота № 2 составляет без учета НДС: 61 465,45 (шестьдесят одна тысяча четыреста шестьдесят пять белорусских рублей 45 копеек), задаток 6 146,55 (шесть тысяч сто сорок шесть белорусских рублей 55 копеек).

Собственные имущества: открытое акционерное общество «Горская райагропротехника», 213408, Республика Беларусь, Могилевская область, г. Горки, ул. Железнодорожная, д. 39, тел. +375223349013, тел. для осмотра объектов продажи +375223349602.

Организатор торгов: унитарное предприятие по оказанию услуг «Могилевское отделение Белорусской торгово-промышленной палаты», г. Могилев, ул. Цюльковского, 1.

Место проведения торгов: г. Могилев, ул. Цюльковского, 1, к. 112, унитарное предприятие «Могилевское отделение БелТПП».

Лоты №№1–2 продаются без условий на торгах в форме открытого аукциона с применением метода повышения начальной цены, с шагом 5 (пять) процентов от предыдущей названной аукционным ценю. Победителем торгов признается участник, предложивший наивысшую цену.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, представившие организатору торгов, в сроки, указанные в извещении, следующие документы: заявление на участие в торгах; копии учредительных документов (для юридических лиц) и свидетельства о регистрации (для физических лиц и индивидуальных предпринимателей); доверенность представителю юридического лица (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководитель); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения торгов; согласие о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения торгов (в двух экземплярах); копию платежного поручения о внесении задатка, заверенную банком. Задаток перечисляется на расчетный счет унитарного предприятия «Могилевское отделение БелТПП»/р/с № BY88ALFA30122641790010270000 в ЗАО «Альфа-банк», г. Могилев, БИК: ALFABY2X, УНП 700016628; физическим лицам – предъявить паспорт; иные документы в соответствии с Положением о порядке организации и проведения торгов по продаже объектов, находящихся в собственности юридических лиц и индивидуальных предпринимателей Республики Беларусь, организуемых унитарным предприятием «Могилевское отделение Белорусской торгово-промышленной палаты».

Условия регистрации, участия в торгах размещены на интернет-сайте организатора по адресу: www.mogilev.cc.by.

Срок заключения договора купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) – в течение 10 рабочих дней после проведения торгов. Срок оплаты за предметы торгов на условиях заключенного договора купли-продажи.

Торги состоятся 07 ноября 2024 г., в 14.00 по адресу: г. Могилев, ул. Цюльковского, 1, к. 112, унитарное предприятие «Могилевское отделение БелТПП».

Срок подачи заявления: с момента выхода публикации настоящего извещения в рабочие дни с 9.00 до 12.00 и с 14.00 до 15.00 по адресу: г. Могилев, ул. Цюльковского, 1, к. 112. Последний срок подачи заявления – 06 ноября 2024 г. до 12.00.

Регистрация участников торгов 07 ноября 2024 г. с 13.30 до 14.00 по адресу: г. Могилев, ул. Цюльковского, к. 112, унитарное предприятие «Могилевское отделение БелТПП».

Телефоны для справок: (0222) 778032, +375 44 735 00 30 (Жилина Ольга Александровна).

«... свеціць сонца»	Сталовы прыбор						
«... гадоў у абеда»		Орган зроку	Месца рамонту судова	Нешта дзіўнае	Рака ў Беларусі		
Пашкоджанне цела	Значок на форменнай шапцы						
		Пагардлівая назва паліцаю	Жалезная цяжка ў возе	Хлеб прадаўгаватай формы	Тоўстая вяроўка		
			Драпежная начная птушка				
		Вялікі кіпяцільнік	Куча снегу		Каламута на дне		
		Расказ І. Буціна	Прыхільнік, абаронца		Вузкі востры край чаго-н.		
	Жук сям. пласцініста-вусых	Марскі разбойнік					
		Самец свінні	Няшчасце, нядоля, гора				
	Балотная расліна	Вельмі тоўстае дрэва			Вокліч з пераможнай інтанацыяй		
	Аб'ява ў тэатры	Старая назва вокісу натрыю			Зямельная мера		

СКАНВОРД

ПРАВЕРЦЕ: КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ
 Па гарыянтах: Віргілія, Стр. Кужарда, Рана, Бокі, Сава, Трыян, Ігнат, Кароар, Аер, Бяда, Бабабоб, Ашугат, Акр, Нятр.
 Па вертыкалі: Яна, Вока, Док, Ша, Агося, Давя, Батон, Канат, Гурба, Асадак, Чабан, Хрушч, Кабан, Сябар, Рабор, Ага.

Складзь
Юрый ФАЛІНСКІ,
 г. Мінск.

СЁННЯ

Месяц
 Апошняя квадра
 24 верасня.

Сонца

	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	7.12	18.45	11.33
Віцебск	7.02	18.34	11.32
Магілёў	7.02	18.35	11.33
Гомель	6.58	18.32	11.34
Гродна	7.37	19.00	11.23
Брэст	7.27	19.02	11.35

Імяніны
 Пр. Арыядны, Ірыны, Софіі, Барыса, Веняміна, Івана, Іларыёна, Міхаіла, Уладзіміра, Яўмена, К. Дануты, Тэрэзы, Ігара, Марка.

Фота Андрэя ФЕАКІСТАВА.

ЗАЎТРА

...у суседзях

1 КАСТРЫЧНІКА

Даты Падзеі Людзі

1817 год — студэнты Віленскага ўніверсітэта заснавалі Таварыства філаматаў — таемнае патрыятычнае і асветніцкае аб'яднанне студэнтаў, якое дзейнічала ў 1817—1823 гадах. За ўвесь час свайго існавання ў таварыства ўваходзіла дзевятнаццаць чалавек. З кола філаматаў выйшлі буйныя постаці тагачаснай навукі і мастацтва: Ян Чачот — адзін з пачынальнаў новай беларускай літаратуры, Адам Міцкевіч — класік беларускай і польскай літаратуры, Ігнат Дамейка — сусветна вядомы вучоны-геолаг, даследчык і нацыянальны герой Чылі, рэктар нацыянальнага ўніверсітэта ў Сант'яга, Юзэф Кавалеўскі — заснавальнік манголазнаўства ў Расіі, рэктар Казанскага ўніверсітэта і іншыя. Галоўнай мэтай філаматы лічылі падрыхтоўку моладзі да рознабаковай дзейнасці на карысць Айчыны.

1881 год — нарадзіўся (г. Ігумен, цяпер — Чэрвень) Міхаіл Пятровіч Станота, беларускі жывальнік, педагог. Бацька Стэфані Станоты. Выкладчы малявання ў школах, мастацкіх студыях і гуртках. Адзін з ініцыятараў і арганізатараў Мінскай гарадской мастацкай выстаўкі.

1929 год — у Мінску адкрыты трамвайны рух. Мінтынг з гэтай нагоды быў праведзены калія трамвайнага калыца на Прывакзальнай плошчы.

331 год да н. э. — Бтва пры Гаўгамелах (таксама — бтва пры Арбелах) — вырашальная бтва паміж войскамі Аляксандра Македонскага і персідскага цара Дарыя III, пасля якога імперыя Ахеменідаў спыніла сваё існаванне. Бтва пры Гаўгамелах паказана ў гістарычным фільме Олівера Стоўна «Аляксандр» (2004 год).

1550 год — цар Іван Грозны выдаў указ «Об испомещении в Московском и окружающих уездах избранной тысячи служивых людей» і тым самым заклаў асновы рэгулярнай рускай арміі.

1908 год — амерыканскі прамысловец Генры Форд прадставіў новую мадэль свайго аўтамабіля «Форд Літлі» (мадэль Т), якая стала дзякуючы сваёй нізкай цане (850 долараў), вынослівасці і эканамічнасці самым папулярным аўтамабілем першай чвэрці стагоддзя. Да 1927 года было выпушчана 15 млн аўтамабіляў гэтай маркі.

1946 год — завяршыўся Нюрнбергскі судовы працэс — першы і ключавы з серыі судовых працэсаў над шэрагам ваенных злачынцаў нацыскай Германіі, якія праходзілі ў Палацы юстыцыі горада Нюрнберга пасля заканчэння Другой сусветнай вайны. У ходзе працэсу, што адкрыўся 20 лістапада 1945 года, групе былых кіраўнікоў нацыскай Германіі былі прад'яўлены абвінавачванні ў злачынствах супраць міру, супраць чалавечнасці, парушэнне законаў вайны (ваеннае злачынства) і змова з мэтай здзяйснення дадзеных злачынных дзеянняў.

1949 год — абвясчэнне Кітайскай Народнай Рэспублікі.

ФАІНА РАНЕЎСКАЯ:
 «Склероз нельга вылучыць, але пра яго можна забыцца».

УСМІХНЕМСЯ

Паважаныя астралагі! Велізарная просьба: калі складаеце штодзённым гараскоп, у абавязковым парадку дадавайце словы «існуе вялікая небяспека быць падманутымі тэлефоннымі ашуканцамі». І гэта павінна быць для ўсіх знакаў зодыяка. Статыстыка сцвярджае, што людзі, якія вераць у гараскопы, і людзі, якія «разводзяць» тэлефонныя махляры, — адны і тыя ж людзі.

Паспяхова кар'ера — гэта калі вы сляхаецеся на работу, у той час як ус астатнія адпраўляюцца на шашлык.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

Рэгістрацыйнае пасведчэнне нумар 2 ад 17 лютага 2009 года, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.**
АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а.

ТЭЛЕФОНЫ У МІНСКУ: прыёмнай — 311 17 13 (тэл./факс); адрэдакцыі: пісьмаў — 311 17 44, маркетынгу — 263 66 73, бухгалтэрыі — 311 17 16.

ПРЫЁМ РЭКЛАМЫ
 тэл./факс: 311 17 27,
 e-mail: reklama@zviazda.by

Афіцыйны аўтыраваўны нумар адраснага падбору і ідэнтыфікацыі фактаў. Іх мераванні не з'яўляюцца супраць з мераваннем рэдакцыі. Рэдакцыя на сваім мераванні адрэдакцыі і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Парадку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

www.zviazda.by
 (для зваротаў): zvarot@zviazda.by

e-mail: info@zviazda.by

Газета адрэдакцыя ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавештва «Беларускі Дом друку», ЛП № 3820000007687 ад 30.04.2004, 220013, Мінск, прасп. Незалежнасці, 79/1, Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 11 418. Індэкс 63850. Зак. № 2368.

Нумар напісанні ў 19.30

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

30 верасня 2024 года.